

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

**KENT MOBİLYALARININ TEMEL TASARIM İLKELERİNE GÖRE
DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Peyman GHORAB

Y1213.050017

Mimarlık Anabilim Dalı

Mimarlık Programı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Gökçen Firdevs Yücel CAYMAZ

Mart / 2015

T.C.
İSTANBUL AYDIN ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜ

Yüksek Lisans Tez Onay Belgesi

Enstitümüz Mimarlık Ana Bilim Dalı Mimarlık Tezli Yüksek Lisans Programı Y1213.050017 numaralı öğrencisi **Peyman GHORAB**'ın "KENT MOBİLYALARININ TEMEL TASARIM İLKELERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ" adlı tez çalışması Enstitümüz Yönetim Kurulunun 04.02.2015 tarih ve 2015/02 sayılı kararıyla oluşturulan jüri tarafından **ay. bil. jüri.** ile Tezli Yüksek Lisans tezi olarak **kabul** edilmiştir.

Öğretim Üyesi Adı Soyadı

İmzası

Tez Savunma Tarihi :02/03/2015

1)Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Gökçen Firdevs YÜCEL CAYMAZ

2) Jüri Üyesi : Prof. Dr. Ayşe Bilge IŞIK

3) Jüri Üyesi : Doç. Dr. Fikret EVCİ

Not: Öğrencinin Tez savunmasında **Başarılı** olması halinde bu form **imzalanacaktır**. Aksi halde geçersizdir.

YEMİN METNİ

Yüksek Lisans tezi olarak sunduğum "**KENT MOBİLYALARININ TEMEL TASARIM İLKELERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ**" adlı çalışmanın, tezin proje safhasından sonuçlanmasına kadarki bütün süreçlerde bilimsel ahlak ve geleneklere aykırı düşecek bir yardıma başvurulmaksızın yazıldığını ve yararlandığım eserlerin Bibliyografya'da gösterilenlerden oluştuğunu, bunlara atıf yapılarak yararlanılmış olduğunu belirtir ve onurumla beyan ederim. (2/3/2015)

Aday / İmza

peyman Glorab

Bu tezi,
Sevgilileri ve sonsuz destekleri için
Aileme ithaf ediyorum.

ÖNSÖZ

Bu tez çalışmamda beni yönlendiren ve bana yardımcı olan değerli hocam

Yrd. Doç. Dr. Gökçen Firdevs Yücel CAYMAZ'a teşekkür eder, saygılarımı sunarım.

Mart-2015

Peyman Ghorab

İÇİNDEKİLER

Sayfa

ÖNSÖZ	iv
İÇİNDEKİLER	v
ÇİZELGE LİSTESİ.....	viii
ŞEKİL LİSTESİ.....	ix
ÖZET	xi
ABSTRACT.....	xii
1. GİRİŞ	1
1.1. Çalışmanın Amacı.....	1
1.2. Çalışmanın Kapsamı	2
2. KENTSEL ÇEVREYE ETKİ EDEN TASARIM KURAMLARI.....	3
2.1. Çevresel Estetik Tarihçesi.....	4
2.2. Kentsel Çevre Tasarımında Estetik Değerlendirme İçin Kullanılabilecek Düzenleme İlkeleri.....	8
2.2.1. Birlik	8
2.2.2. Uyum (Harmoni).....	9
2.2.3. İlginçlik	11
2.2.4. Basitlik ve Karmaşıklık.....	11
2.2.5. Vurgulama.....	13
2.2.6. Denge	14
2.2.7. Ritim	16
2.3. Kentsel Çevre Tasarımında Estetik Değerlendirme İçin Kullanılabilecek Tasarım Elemanları.....	18
2.3.1. Biçim.....	18
2.3.1.1. Geometrik form.....	20
2.3.1.2. Doğal form.....	22
2.3.2. Renk	24
2.3.2.1. Renk Tipleri	26
2.3.3. Doku.....	27

2.3.3.1.Doku Tipleri.....	29
3. KENT MOBİLYALARI VE ESTETİK.....	31
3.1. Kent Mobilyaları ve Çevre İlişkisi.....	32
3.2. Kent Mobilyalarında Estetik Değerlendirme İçin Kullanılabilecek Tasarım İlkeleri	34
3.2.1. İşlevsellik	37
3.2.2. Biçim.....	39
3.2.3. Malzeme.....	41
3.2.4. Renk	43
3.2.5. Doku.....	44
4. KENTSEL ÇEVREDE KENT MOBİLYALARI	46
4.1. Kent Mobilyaları Kavramı.....	46
4.2. Kent Mobilyalarının Sınıflandırılması.....	47
4.2.1. Kullanım türlerine göre sınıflandırması	47
4.2.2. Kentsel kamu alanlarının kentsel dekorasyonu açısından sınıflandırması.....	47
4.2.3. Teknik donatısına göre kent mobilyaları.....	48
4.2.3.1. Alt yapıya bağlı kent mobilyaları.....	48
4.2.3.1.1. Aydınlatma elemanları.....	48
4.2.3.1.2. İşaretler Levhaları	50
4.2.3.1.3. Telefon kulübesi.....	51
4.2.3.1.4. Meydan saatları	52
4.2.3.1.5. Su ögesi.....	53
4.2.3.1.6. Satış birimleri.....	53
4.2.3.1.7. Bakım kapakları	54
4.2.3.1.8. Otobüs durakları.....	54
4.2.3.2. Alt yapıya bağlı olmayan kent mobilyaları.....	55
4.2.3.2.1. Çöp kutuları	55
4.2.3.2.2. Oturma elemanları.....	56
4.2.3.2.3. Çiçeklikler.....	57
4.2.3.2.4. Üst örtü elemanları.....	57
4.2.3.2.5. Ağaç altı ızgaraları ve koruyucuları.....	58
4.2.3.2.6. Sınırlandırma elemanları.....	59
4.2.3.2.7. Oyun alanı elemanları	60
4.2.3.2.8. Plastik sanat objeleri	60
4.2.3.2.9. Bisiklet park yerleri.....	61
5. ALAN ÇALIŞMASI.....	62

5.1. Araştırmanın Yöntemi	62
5.2. Araştırmanın Hipotezi.....	62
5.3. Analiz Yöntemi	63
5.4. Araştırma Bulguları	63
6. SONUÇ	72
KAYNAKLAR	74
EKLER	85
EK A - Anket Formu	85
ÖZGEÇMİŞ.....	90

ÇİZELGE LİSTESİ

Sayfa

Çizelge 5.1 : Sosyodemografik Dağılım.....	64
Çizelge 5.2 : Ankete katılan kişilere göre Estetik, Birlik, Uyum ve İlginçlik arasındaki Ki-kare analizi sonuçları	65
Çizelge 5.3 : Ankete katılan kişilere göre Estetik, Basitlik ve Karmaşıklık arasındaki Ki-kare analizi sonuçları	65
Çizelge 5.4 : Ankete katılan kişilere göre vurgulama elemanlarının algılanması ile ilgili Ki-kare analizi sonuçları	66
Çizelge 5.5 : Ankete katılan kişilere göre Estetik ve Dengeli, Dengesiz algılama ile ilgili Ki-kare analiz sonuçları	66
Çizelge 5.6 : Ankete katılan kişilere göre Estetik ve Ritmik, Ritmik olmayan algılama ile ilgili Ki-kare analiz sonuçları	67
Çizelge 5.7 : Ankete katılan kişilere göre Estetik ve İşlevsellik algılaması ile ilgili Ki-kare analiz sonuçları.....	67
Çizelge 5.8 : Ankete katılan kişilere göre Estetik ve Biçim algılaması ile ilgili Ki-kare analiz sonuçları.....	68
Çizelge 5.9 : Ankete katılan kişilere göre Estetik ve Malzeme algılaması ile ilgili Ki-kare analiz sonuçları.....	68
Çizelge 5.10 : Ankete katılan kişilere göre Estetik ve Renk algılaması ile ilgili Ki-kare analiz sonuçları.....	69
Çizelge 5.11 : Ankete katılan kişilere göre Estetik ve Doku algılaması ile ilgili Ki-kare analiz sonuçları.....	69
Çizelge 5.12 : Ankete katılan kişilere göre Estetik ve Doku algılaması ile ilgili Ki-kare analiz sonuçları.....	70
Çizelge 5.13 : Kent mobilyası estetik algısı ile ilgili hipotezlerin test sonuçları.....	71

ŞEKİL LİSTESİ

Sayfa

Şekil 2.1 : Jacob Javits Meydanı, New York, Amerika Birleşik Devletleri (URL 11).....	3
Şekil 2.2 : Antik , Pergamon Akropolü, Bergama, Türkiye (URL 57).....	5
Şekil 2.3 : Roma Dönemi, Efes Şehri, İzmir, Türkiye (URL 56)	6
Şekil 2.4 : Osmanlı Dönemi, İstanbul, Türkiye (URL 58)	7
Şekil 2.5 : Birlik, Denver, Amerika Birleşik Devletleri (URL 12).....	9
Şekil 2.6 : Uyum, Melbourne, Avustralya (URL 13)	10
Şekil 2.7 : İlginçlik, Hareketli kent mobilyası, Utrecht, Hollanda (URL 14).....	11
Şekil 2.8 : Basitlik, Audi Park, Montreal, Kanada (URL 15).....	12
Şekil 2.9 : Karmaşıklık, Resif bank, Zoetermeer, Hollanda (URL 54)	12
Şekil 2.10 : Vurgulama, Sundance, Utah, Amerika Birleşik Devletleri (URL 16)	13
Şekil 2.11 : Denge, Bricchem Park, Berlin, Almanya (URL 17)	16
Şekil 2.12 : Ritim, Malaga, İspanya (URL 18).....	17
Şekil 2.13 : Biçim, S- Oturma elemanı, Milano, İtalya (URL 19)	19
Şekil 2.14 : Biçim, Kare modüler oturma, Birmingham, İngiltere (URL 20)	20
Şekil 2.15 : Biçim, Oturma elemanları, Viyana, Avusturya (URL 21)	22
Şekil 2.16 : Biçim, Oturma elemanları, Forum Park, Barselona, İspanya (URL 22)	23
Şekil 2.17 : Biçim, Oturma elemanları, Zürih, İsviçre (URL 23).....	24
Şekil 2.18 : Renk, Oturma elemanları, Viyana, Avusturya (URL 24).....	24
Şekil 2.19 : Renk, Modüler oturma, Birmingham, İngiltere (URL 25)	26
Şekil 2.20 : Doku, Delikli dokulu ızgara, Brisbane, Avustralya (URL 26).....	28
Şekil 3.1 : Superkiler Park, Kopenhag, Danimarka (URL 27)	32
Şekil 3.2 : Londra, İngiltere (URL 28)	32
Şekil 3.3 : Paris, Fransa (URL 29).....	33
Şekil 3.4 : Garda Gölü, Torbole, İtalya (URL 30).....	36
Şekil 3.5 : İşlevsel, Vancouver, Kanada (URL 31)	38
Şekil 3.6 : Biçim, Hamburg, Almanya (URL 32).....	39
Şekil 3.7 : Biçim, Güneşli Aydınlatma, Londra, İngiltere; İşlevsel Aydınlatma Elemanı, Budapeşte, Macaristan (URL 33 ve URL 34).....	40
Şekil 3.8 : Biçim, Victoria, Avustralya (URL 35).....	40
Şekil 3.9 : Biçim, Breda, Hollanda (URL 36)	41
Şekil 3.10 : Malzeme, Ahşap Telefon Kulübesi, Londra, İngiltere; Alüminyum Telefon Kulübesi, Rusya; Çelik Telefon Kulübesi, Amerika Birleşik Devletleri (URL 37, URL 38 ve URL 39)	43
Şekil 3.11 : Renk, Geri Dönüşüm Kutuları, Wiesbaden, Almanya (URL 40).....	44
Şekil 3.12 : Doku, Çöp Kutusu, Varşova, Polonya (URL 41).....	45

Şekil 4.1 : Aydınlatma Elemanı, Basel, İsviçre (URL 42)	49
Şekil 4.2 : İşaret Levhaları, Kuş Parkı, Singapur, Singapur (URL 43)	50
Şekil 4.3 : Telefon kulübü, Londra, İngiltere (URL 44).....	52
Şekil 4.4 : Meydan saati, New York, Amerika Birleşik Devletleri (URL 45).....	52
Şekil 4.5 : Su Öğesi, Pekin, Çin (URL 46).....	53
Şekil 4.6 : Satış Birimi, Paris, Fransa (URL 47)	53
Şekil 4.7 : Otobüs durağı, Paris, Fransa (URL 48).....	54
Şekil 4.8 : Çöp kutusu, Bryant Park, New York, Amerika Birleşik Devletleri (URL 49).....	55
Şekil 4.9 : Oturma elemanları, Viyana, Avusturya (URL 50).....	56
Şekil 4.10 : Çiçeklikler, Boston, Amerika Birleşik Devletleri (URL 51).....	57
Şekil 4.11 : Üst örtü elemanları, West Mesa Parkı, Mesa, Amerika Birleşik Devletleri (URL 52)	58
Şekil 4.12 : Ağaç Altı Izgarı, Los Angeles, Amerika Birleşik Devletleri (URL 53).....	59
Şekil 4.13 : Sınırlandırma Elemanları, Stockholm, İsveç (URL 54).....	60
Şekil 4.14 : Bisiklet park yeri, Manchester, İngiltere (URL 55)	61

KENT MOBİLYALARININ TEMEL TASARIM İLKELERİNE GÖRE DEĞERLENDİRİLMESİ

ÖZET

Kent mobilyaları, kent yaşamını daha zevkli ve anlamlı kılan, kente konfor ve estetik katan, kentlerin üzerinde yaşayan insanların ihtiyaçlarında ve kültürlerindeki farklılıklar göz önüne alınarak sosyal, kültürel, psikolojik, ekonomik, ergonomik ve demografik açıdan incelenerek düzenlenmelidir.

Kentsel tasarımda ve onun bileşenlerinden biri olan kent mobilyalarında temel estetik ilkelerin göz önünde tutulması son derece önemli bir konudur. Tasarımcı ve ilgili disiplinler bu ilkelerin tümünü tasarım süreci boyunca dikkatlice gözlemlemelidirler.

Kent çevrelerinde doğru planlama, tasarım ve uygulama ile insanlar için daha konforlu ve yaşanabilir ortamlar oluşturmak önemlidir. Kaliteli kent çevreleri oluşturmada kent estetiği ve kenti güzelleştiren elemanların varlığı konularına dikkat edilmesi gerekir. Günümüzde estetik kaygıların artmasıyla birlikte kent mobilyaları tasarımı kentsel imajlar içerisinde giderek önem kazanmıştır.

Bu çalışmanın ana amacı çevresel estetik ilkelerinin ve bu ilkelerin kent mobilyası ile ilişkilerinin irdelenmesidir.

Anahtar kelimeler: Kentsel Çevre, Kent Mobilyaları, Temel Tasarım, Düzenleme İlkeleri

EVALUATION OF STREET FURNITURE ACCORDING TO BASIC DESIGN PRINCIPLES

ABSTRACT

All people need to connect and communicate with their surrounding environment and other people, to be able to perform social activities in safe, trustable and balanced manners. Such circumstances can be achieved through satisfying urban planning that aim at creating an aesthetic city. Aesthetic is one of more importance nowadays, therefore, using urban furniture designing to create a more beautiful face for cities is given a top priority. Regarded as the items, creating urban comfort and urban aesthetics, being the meaning and joy of the urban life; urban furniture contributes to the social life and should be organized considering socially, culturally, psychologically, economically, ergonomically by reckoning the differences of the culture and the human being's needs living on these cities. It is important to create a more comfortable and livable environment with proper planning, design and application in the urban environment. Presence of urban aesthetic and urban beautification elements are crucial for urban environment quality. Street furnitures have become importance with the increase of aesthetic concern in urban images.

Considering the fact that understanding of aesthetics and its constituent principles in the design of urban environments-Urban Design- and its constituent elements-Street Furniture- is extremely important issue. Designers and relevant disciplines must be careful to observe all these principles throughout the designing process. Reviewing the aesthetic principles and their relationship with urban furniture is the main goal in this project.

Keywords: Urban Environment, Street Furniture, Aesthetic, Basic Design, Principles of Arrangement

1. GİRİŞ

1.1. Çalışmanın Amacı

İnsanlığın doğuşundan itibaren, toplumlar yaşadığı çevreyi düzenleme çabası içine girmiş; köyler, kasabalar, kentler oluşturmuştur. Oluşturulan bu yapay çevre içindeki kamusal mekânlarda, insanların basit gereksinmelerini karşılayan öğeler kent mobilyaları olmuştur (İlgın, 2001). İnsanlar ilk yerleşmeleri oluşturmaya başladıkları günden itibaren, kent mobilyası ilgili ilk örnekleri de oluşturmuşlardır.

Kenti çok sayıdaki nüfusu ile kendi içerisinde tasarımcılarını barındıran bir sanat çalışması olarak tanımlayabiliriz. Tasarımda ana amaç insanların yasabileceği düzgün ve kaliteli çevreler oluşturmaktır. Seçme özgürlüğü ve yaratıcılık gibi çeşitlilikler; insanlar ve çevreleri arasında maksimum ilişkinin sağlanması için fırsatlar sunarlar.

Kent mobilyaları kentsel çevre tasarımında işlevsel ve estetik görevler alırlarken tasarımlarında kullanıcıların sosyo-kültürel özellikleri, görsel değer yargıları önemli olacaktır (Güremen, 2011). Tasarım kurgusu yapılırken, ürünün bütün içerisindeki muhtemel işlevlerine ve bunun yanında estetik özelliklerine göre karar verilir. Doğal olarak, görsel bütünlüğü oluşturan elemanların dizilişi kent içerisinde akılda kalıcı ve hatırlanır bir imaj oluştururlar. Kent mobilyaları kent imajını tamamlayan önemli elemanlardandır. Güzellikleri ve kentsel tasarım bütünü içerisindeki görevleri ile kent düzenlemelerinde etkin görev alırlar.

Özetle, tasarım ilkeleri kararları alınırken, kent mobilyalarının tasarımda estetik etkenlerin dikkate alınması kaçırılmaz olacaktır. Bu tezin amacı çevresel estetik etkenlerin incelenerek, kent mobilyası ve estetik düzenleme ilkeleri arasındaki ilişkilerin irdelenmesi ve bu ilkeler arasında öne çıkanlarının belirlenmesidir. Son olarak yapılan anket çalışması ile insanların kişisel görüşlerinin ve tercihlerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

1.2. Çalışmanın Kapsamı

Araştırma altı kısma bölünmüştür. İlk bölüm tez araştırması ile ilgili genel değerlendirmeleri ve tanımlamaları içeren giriş kısmıdır. İkinci bölümde kentsel çevre ve çevresel estetik düzenleme ilkeleri tanımlanırken ardından çevresel estetik kavramı irdelenmiştir. Üçüncü bölümde kent mobilyası ve kentsel çevre arasındaki ilişkiler tanımlanmış, ardından kent mobilyası tasarım sürecinde etkin olabilecek estetik düzenleme ilkelerinin belirlenmesine çalışılmıştır. Kentsel çevrede kent mobilyaları başlığı altında incelenen dördüncü bölümde kent mobilyaları tanımlanması yapılırken bu ürünlerin sınıflandırmaları hakkında bilgiler verilmiştir. Beşinci bölümde dördüncü bölümde tanımlanan teorik bilgiler doğrultusunda, kent mobilyaları ve estetik arasındaki ilişkilerinin tanımlanmasına yönelik hipotezler kurulmuş, yapılan anketlerle çalışmanın sonuçları değerlendirilmiştir. Final kısmında ise kent mobilyalarının kentsel çevre estetik düzenleme ilkelerine göre değerlendirmesinde etkin olan bileşenlerin tanımlanmaları yapılmıştır.

2. KENTSEL ÇEVREYE ETKİ EDEN TASARIM KURAMLARI

Çevre içerisinde yaşayan canlıların sürekli etkileşim içinde buldukları bir ortam olarak tanımlanabilir (Erdoğan, 2006). Çevreyi oluşturan doğal, kültürel, tarihi, estetik, görsel elemanlar bütünü ise çevresel değer olarak nitelendirilebilir (İzgi, 1999). Fiziksel çevre süreç içinde doğal, kültürel, tarihi ve sosyal yapı olarak sürekli değişen ve gelişen bir dinamiğe sahiptir.

Erdoğan'a göre 'Gerek tek yapıların gerekse bunların bir araya gelerek oluşturdukları çevrenin yalnızca insanların biyolojik gereksinmelerini karşılayan işlevsellik değil, aynı zamanda toplumların psikolojik ve entelektüel gereksinimlerini de karşılayan estetik nitelikler taşıması' gerekmektedir (Erdoğan, 2006) (Şekil 2.1). Fiziksel çevre tasarımında tasarım standartlarının yanı sıra kenti güzelleştiren ve çekici kılan estetik kaygıların göz önünde tutulması önemlidir. Bu bağlamda kentsel çevreyi oluşturan elemanların ayrı ayrı ve ardından bir bütün olarak ele alınması gerekir.

Şekil 2.1 : Jacob Javits Meydanı, New York, Amerika Birleşik Devletleri (URL 11)

Erzen'e göre; 'çevre estetiğinin en önemli unsuru yaşamın her anına, yaşam dinamiğine göre değişkenliğine, varlık alanına çıkmasıdır. Bu anlamda estetik biçimsel bir beğeni olmaktan çok yaşamın devinim ve enerjisini sağlayan algı, tepki, uyarı ve "ben" ile "bütün" arasındaki iletişim kaynağıdır '(Erzen, 2006).

Estetik değerler doğaları gereği öznel nitelik taşımaktadırlar. Değişik dönemlerde estetik beğeniler de farklılık göstermekte, belli bir dönemde estetik olan bir varlık/oluşum/öge başka bir dönemde aynı niteliği taşımamaktadır. Ancak, farklı zaman kesitlerindeki toplum yapılarının yarattığı kültürel özellikler ve buna bağlı estetik duygular ile mekân kalitelerini anlamak bugünün çevrelerini oluşturmada rehber olacaktır. Toplumların/bireylerin sağlıklı, mutlu, keyifli yaşamaları çevre koşullarına dolayısı ile görsel açıdan nitelikli, iyi çözümlenmiş, işlevsel ve estetik çevrelerin oluşumu ile olasıdır.

2.1. Çevresel Estetik Tarihçesi

Tarihteki ilk yerleşimlerin ana karakter ve niteliklerini belirleyen temel etmenlerden biri de yerleşimin kurulduğu alanın doğal nitelikleri olmuştur. Bunun yanı sıra kenti kuran ve içinde yaşayan insanlar, değer yargıları, gereksinimleri ve üretim-sanatıyla ilgili yetenekleri ile kentin kuruluş biçimi ve amacı kentlerde mekânsal örgütlenme ve biçimlenme açısından farklılıkların oluşumunu getirmiştir (Erdoğan, 2006). Tarihi süreç içinde insanlar yaşadıkları çevreleri düzenleyerek doğal ortamlar içinde kendi çevrelerini oluşturmuşlardır. Yaşamak ve beslenmek için süregelen gezgin avcı kimlikleri tarımsal üretime odaklı yerleşik düzenli yaşama alanlarını beraberinde getirmiştir. İklimsel şartlardan korunma, malzemelerini saklama, günlük aktivitelerini kısmen kapalı mekânda gerçekleştirme kaygısı ile yerleşim dokuları gelişim göstererek ilksel kentsel dokular oluşturulmaya başlanmıştır.

Mısır uygarlığı kentsel yerleşmelerinde izlenen anıtsal yapılanma, insan ölçeğini aşan kolonlu açık mekân kurgulanmaları, avlular, mekânsal biçimlenmedeki geometrik düzen ve formalizm, kent silüetinde belirleyici olan palmiye ağaçları, kumul alanların peyzaj özellikleri kentsel görüntünün/imağın temel öğeleri olmuştur. Mısır kentlerinde tapınaklar ve anıt mezarlar olan piramitler kent silüetindeki baskın yapılanmalar olmuştur. Biçim özellikleri açısından belirgin geometrik formların kullanıldığı yapılar ile resmi olmayan kent dokusunun entegrasyonu sınırlandırılmış açık mekân kurgulanmaları ile sağlanmışır. Antik uygarlığı'nda ise geometrik düzende yerini alan yapılar, aksiyalite, simetri, belli oranların kullanımı ile sağlanan armoni ve matematiksel verilere dayalı olarak gerçekleştirilen kentsel tasarımlar Antik kenti tasarımının temel belirleyicileri olmuştur. Aristoteles'e göre estetik-güzellik olgusunun başlıca nitelikleri olan düzen, simetri ve belirlilik ilkelerinin Antik kentlerinde yaygın olarak kullanıldığı

görülmektedir. Antik dönemi kentleri estetik değerler açısından değerlendirildiğinde tepelerdeki düzlüklerde konumlandırılmış yerleşmelerde geometrik, yamaçlarda konumlandırılmış yerleşmelerde ise organik dokunun kullanıldığı ancak, yapıların tasarımında daima bakışımı denge, hiyerarşi, değişken tekrar tasarım ilkelerinin kullanıldığı, yapıların çevreleri ile birlikte pozitif kentsel mekânlar yaratacak biçimde tasarlanmış oldukları görülmektedir. Antik dönemi kentlerinde dış mekânları tarifleyen yapı cepheleri son derece önemli olmuş; cephelerdeki geometrik ve floral bezemeler ile doğrudan kentsel anlamda görsel zenginlik sağlanmış, kentsel mekânlar gerek bitkisel uygulamalar gerekse mozaik döşemeler, dekoratif yer kaplamaları ile özgün ve kimlikli kılınmıştır. Doğal öğelerin daima yapı bünyelerinde yer aldığı, açık-yarı açık-kapalı kentsel mekân kullanım alternatiflerinin bulunduğu Antik kenti silüetinde ön plan yapılar daha üst seviyede konumlandırılmış akropol ve yapıları olmuş, ancak insan ölçeği korunmuş, insan-kent-çevre ilişkisinin sağlıklı ve sürekli kurulmasını sağlamış, kentsel alanlar yaşayan mekânlar olmuştur (Şekil 2.2).

Şekil 2.2 : Antik , Pergamon Akropolü, Bergama, Türkiye (URL 57)

İzleyen süreçte görülen Roma uygarlığı kentsel yapılanma ve tasarım ilkeleri ve yapı türleri açısından benzer nitelikte ancak, daha büyük ölçekli, insan-kent-çevre ilişkisinde belli bir otoritenin yansımalarının izlendiği bir boyuta taşınmıştır. Yapı cepheleri birer plastik obje gibi değerlendirilmiş, doğa yapı bünyelerine çekilerek hem yapısal hem doğal öğeler ile yüksek standartta kentsel çevreler oluşturulmuştur. Roma dönemi kentinde önemli bir diğer kentsel çevre forumları olmuştur. Sosyal, ekonomik, siyasi boyutları ile Roma kent bütününde ve kimliğinde yer alan tanımlı bir pozitif kentsel mekân olmuştur (Erzen, 2006) (Şekil 2.3).

Şekil 2.4 : Osmanlı Dönemi, İstanbul, Türkiye (URL 58)

Erzen'e göre (2006), Osmanlı kentlerinde ve mimarisinde görülen ancak, özellikle erken Osmanlı döneminde belirgin olmaya başlayan iç-dış mekân ilişkisi insanın kendisi için yarattığı mekânı tamamen çevreye kapatmadığını, bir süreklilik olduğunu göstermektedir (Erzen, 2006). Bu olgu Türk kültüründeki doğa-yapı ilişkisinin çok akışkan ve organik düzeyde olduğunu kanıtlamaktadır.

Aru'ya(1998) göre ise; topografyanın dışında, doğal anlamda da muntazam olmayan bir özellik taşıyan Osmanlı kentinde içe dönüklüğü olası kılan bir yaşam biçimi kentsel dokuda tekrarlanmaktadır (Aru, 1998). Doğal çevre bileşenleri olan jeomorfoloji, topografya, bitki örtüsü, iklim, su varlığı, gibi ögeler gerek kentlerin kurulduğu yerlerin seçiminde gerekse kent biçimlenmesinde önemli rol oynamaktadırlar. Bu ögeler ile uyum içinde olan kentlerin taşıdıkları estetik değerler de daha üst düzeyde olmaktadır.

Doğal yapı malzemesi kullanımının çevresel uyumda en önemli etken olduğu ve tarihi süreç boyunca kentsel kullanımlarda tariflenmiş açık mekân kullanımlarının bir sosyal gereksinim olarak farklı dönem ve kültürlerde meydan, forum, avlu gibi doğal ögeleri de içeren mekân kurgulanmalarında yaşam bulduğu görülmektedir (Booth, 1990). Çevresi ile gerek malzeme gerekse yapılanma ve doğal ögeler açısından iyi bütünleşen kentler daha nitelikli çevrelere sahip olmaktadır. Kent estetiği de kentsel yapılanmada olduğu gibi üretildiği dönemin sosyal, kültürel, teknolojik ve ekonomik yapısı ile doğrudan ilişkili bir olgudur. Bunun yanında dönemsel olarak yapıların niteliği ve cephesel özelliklerinin kentsel kimlikte etkili olduğu görülmektedir.

2.2. Kentsel Çevre Tasarımında Estetik Değerlendirme İçin Kullanılabilecek Düzenleme İlkeleri

Gözlemcinin çevreyi kavraması ve ondan zevk alması iki tamamlayıcı algı prensibine dayanır: alışılmadık olana teşvik ihtiyacı ve tanıdık olana duyulan ihtiyaç. Birincisi değişime cevap verirken ikinci nitelik değişmezliğe cevap verir. Her cevap bir çelişki doğurur. Algılama çeşitliliğe ve yeni bilgiye istek duyar ve aynı zamanda düzen içinde güven ve tekrarı arar. Tasarım çözümlerinin tamamının kötü veya yanlış, tamamının iyi veya doğru olması çok nadiren görülür. Güzellik algısı kişinin geçmişteki deneyimleriyle ilgilidir. Çeşitlilik insana cevap verse bile, temel görsel düzenleme ilkeleri birlik, uyumluluk ve ilgi çekiciliktir denilebilir (Reid, 1993). Ayrıca basitlik, vurgu, denge, ritim ve simetri de diğer yardımcı ilkeler olarak sayılabilir.

2.2.1. Birlik

Bir tasarımda oluşturulan bütünün değeri, ayrı ayrı öğelerin değerinden üstündür. Tasarım elemanları arasında uygun bağlantılarla birliğin sağlanması gerekir.

Doğal çevrede birlik duygusuna sıkça rastlanılır, örneğin çatlamaş bir kayanın doğal olarak yeşermiş yosunlar kaya ile uyumlu bir birlik oluşturur ve insanlar bu iki elemanı bir bütün olarak algılar (Reid, 1993). Birlik, tasarım kurgusundaki organik bütünlükle ilgilidir. Birlik, ayrı ayrı olan tasarım elemanlarının bir bütün halinde tüm kompozisyon içinde bir bütün halinde algılanmasını ve kavranmasını sağlayan, bu elemanlar arasındaki güç birliğidir.

Çizgi, form ve tekstür tekrarları, aynı tipteki elemanlardan oluşan farklı gruplar arasındaki ilişkiyi güçlendirmede de etkili bir yöntemdir. Farklı ölçülerdeki dikdörtgen döşemelerin bir mekânda tekrarlanarak kullanılması, kıvrılarak akan bir suyun etrafına serpiştirilmiş kaya grupları, farklı eleman gruplarının birbiriyle birleştirilerek düzenlenmesi tasarımda birliği doğurur (Reid, 1993). Tasarımın amaçlarından biri olan düzen veya birlik, bütünlük yaratmak, oransal ilişkiler, görsel denge, ritim ve tekrar gibi ilkelerle sağlanır. Birlikte olma duygusunu güçlendiren uygunluk farklı hareketlerde çizgi, biçim, doku, renk ve açıklık, koyuluk etkisi veren öğelerin bu ilkeler doğrultusunda düzenlenmesi sonucu yaratılır.

Birbirinin benzeri olmayan öğelerin çeşitli şekillerde bir araya gelmesi ile de, kümelenmesi sonucu birlik içinde çeşitlilik algısı oluşturabilir; çeşitlilik çevre tasarımı içerisinde zaman zaman

dikkat çekici etki yapabilir (Şekil 2.5). Dominant (Baskınlık) etki ilgi topladığı ve canlılık yarattığı için birlik ilkesi içinde önemlidir.

Şekil 2.5 : Birlik, Denver, Amerika Birleşik Devletleri (URL 12)

Birlik ilkesinde iki önemli bileşen vardır:

1. Statik (durağan) etki: Bilinen geometrik biçimler ve bunlardan çıkan şekillerdeki birliktir. İnorganik formlar da statik etkiye girer.
2. Dinamik etki: Bazı geçiş ve hareketler, değişkenlikler gösteren birlik şeklidir.

Statik birlik pasif ve durağandır. Statik yapılar sabit ve hareketsizdir. Dinamik ise akıcıdır ve bir oluşun ifadesidir. (Gürer, 2004)

Alan kuvvetleri/tüm bileşenler arasında dinamik bir bağ; yakınlık, benzerlik, simetri, kapanma, süreklilik ve iyi bilinen form özellikleri ilkeleriyle güçlendirilir (Aydın, 1992). Bir mimari yapıt, hacimsel, yüzeysel ve çizgisel öğelerin bir bütün olarak bir araya gelişi; tüm bunların arasında dinamik bir bağ/alan kuvvetlerinin güçlü olması sonucu bütünlük içinde birlik ve çeşitlilik duygusu yaratır.

2.2.2. Uyum (Harmoni)

Estetik bir tasarım kendi içinde malzemeleri, objeleri iyi tanımayı ve onları özelliklerine göre bir araya getirmeyi öngörür. Genellikle benzer karakterdeki objeler birbiriyle uyum içindedir

(Morris, 1946). Her obje birbirleriyle etkileşim içindedir ve tasarımcı bu objelerin birbiriyle etkileşiminde rol oynayan uyum ilkesini biçim, renk ve tekstür özelliklerini dikkate alarak değerlendirmek zorundadır.

Uyum, tasarım elemanlarının birbirleriyle ve çevreleriyle olan ilişkilerindeki uygunluktur (Reid, 1993). Eğer bütünü oluşturan farklı elemanlar birbiri ile uyum içinde değilse, tasarımın her bir elemanı birbirinden ve tasarımdan kopuk, ilişkisiz görünür, bunun sonucu olarak da bütünlükten uzak bir tasarımla karşılaşılır (Lauer, 2002). “Uyum, düzenlemeyi oluşturan biçim, renk, doku, malzeme gibi elemanların dikkatli seçimi ile birlik ve görsel uyum yaratma şeklidir” (Özkan, 2007).

Birliğin aksine uyum, tasarımın değil tasarım elemanlarının arasında aranmalıdır. Birbiriyle uyumlu, birbirine kenetlenmiş ve uygun elemanlar uyumu yaratırlar. Ancak birbirini içiçe geçerek bozan elemanlar uyumsuzdur (Şekil 2.6). Biçimler arasında akıcı, pürüzsüz geçişler ve güçlü bağlantılar kullanarak, aynı zamanda birbirine zıt elemanlar arasında tampon geçiş elemanları kullanarak tasarımda uyumu sağlamak mümkündür. Uyumlu tasarımlar izleyenlere görsel kalite sunarlar (Reid, 1993).

Şekil 2.6 : Uyum, Melbourne, Avustralya (URL 13)

Uyum ilkesinde üç önemli bileşen vardır:

1. Fonksiyon uyum: Birbirine benzemeyen fakat birbiri ile kullanılış beraberliğinden oluşan uyumdur.
2. Biçim ve Düzen uyumu

3. Karakter uyumu: Bir tasarımı tamamlayan süsler, motifler ve kabartmalar ile bu tasarımı oluşturan elemanlar arasındaki üslup beraberliğidir. Örneğin tarihi bir çevrede kullanılabilen kent mobilyalarının modern tasarımlar yerine geleneksel tasarım elemanlarından seçilmesi (Gürer, 2004).

2.2.3. İlginçlik

Bir tasarımda ilginçlik olması, gözlemcide merak duygusu uyandırır ilginçlik sadece basit bir düzenleme ilkesi değildir, aynı zamanda estetik doyumun ve başarılı bir tasarımın temelidir. İlginçlik, şekil, ölçü, tekstür ve renklerde çeşitlilikle, yön, hareket, ses ve ışıktaki değişikliklerle sağlanır. Sürpriz mekânlarla ve keşfetme duygusunu teşvik eden alışılmadık ve tek elemanların kullanılmasıyla tasarım ilgi çekici olabilir (Reid, 1993) (Şekil 2.7).

Farklı kullanıcıların alışılmışın dışında elemanlara verdikleri tepkiler farklı olmakla beraber, kabul edilebilir düzeyde bir alışılmışın dışındalık, estetik kaliteyi arttıran bir özelliktir (Atabek, 2002).

Şekil 2.7 : İlginçlik, Hareketli kent mobilyası, Utrecht, Hollanda (URL 14)

2.2.4. Basitlik ve Karmaşıklık

Basitlik, sade veya ilgi çekmeyen anlamına gelmez. Basitlik gereksiz olan elemanların azaltılması veya elenmesi sonucunda oluşur (Şekil 2.8). Çoğu tasarımda basitlik gösteriş yerine doğru, önceden tespit edilmiş kesin fonksiyonlar sağlar (Morris, 1946). Yani; çizgi, form, tekstür ve rengin ekonomik olarak kullanımınıdır, ayrıca bir tasarıma netlik ve amaç getirmeye yarayan

temel düzen biçimidir. Eğer fazla aşırıya kaçarsa basitlik, tasarımda monotonluğa yol açabilir (Reid, 1993).

Kişinin algısı her zaman en basit olanı algılama, rahat algılamaya yöneliktir. Bu nedenle seçilen kompozisyon veya tasarımın algı karmaşası yaratmamak üzere, birincil geometrilerle, yalın, net bir şekilde ortaya konması gerekmektedir.

Şekil 2.8 : Basitlik, Audi Park, Montreal, Kanada (URL 15)

Karmaşıklık basitliğin aksine, aşırı çeşitlilik içeren kompozisyonlarda eğer güçlü bir konu birliği yoksa ortaya çıkar. Bunun kesin bir formülü yoktur fakat bir tasarımda basitlik ile çeşitlilik arasındaki uygun değer dengeyi yakalamak algılayıcı açısından en iyi olandır (Reid, 1993).

Çok karmaşık çevreler tercih edilmez. Bu noktada tasarımcının zorluk çektiği ve dikkat etmesi gereken nokta, karmaşıklığı ölçülebilir değerlerde tanımlayabilmektir (Atabek, 2002). Karmaşık formlar ve modeller, hem insanların ilgisini çeker hem de bilinmeyenleri keşfetme duygusunu uyandırır (Şekil 2.9).

Şekil 2.9 : Karmaşıklık, Resif bank, Zoetermeer, Hollanda (URL 54)

Karmaşık düzenlenmiş çevreler, eğer yönelme olgusunu sağlamıyorsa veya yönlendiremiyorsa çevreye herhangi bir nitelik kazandıramıyor demektir. Birbirinden tamamen bağımsız görsel girdiler herhangi bir algılama bağlantısı olmaksızın bir süreklilik oluşturuyorsa, gözlemci tarafından etkin bir şekilde algılanır. Yani gözlemci bu anlaşılmaz ritim karşısında çevreden bir anlam çıkaramaz ve hiçbir şey fark edemez duruma gelir. Dolayısıyla karmaşık çevre ona hiçbir zevk vermez, ancak bilinen bir görsel girdi ile karşılaşınca onu algılar ve takip eder (Atabek, 2002).

2.2.5. Vurgulama

Tasarımda vurgu, o tasarımın güçlü bir tasarım olabilmesi için önemli faktörlerden biridir. Belirli bir tasarımda, vurgulanmış olan kompozisyon içinde tasarımcının kararı doğrultusunda tasarımdaki bir kısmın ön plana çıkarılmasıdır. Böylece, izleyicinin veya kullanıcının dikkati bu noktaya çekilir. Tasarımda ön planda sunulmak istenen fikir vurgulanabilir. Böylece tasarımcının iletmek istediği mesaj hakkında izleyiciye ön bilgi verebilmekte, iletişim kanalının açılmasını sağlamaktadır. Bütün elemanları izleyiciye veya kullanıcıya görsel olarak eşit uzaklıkta olan kompozisyonlarda tasarım görsel etkisini yitirmektedir. Bunun sonucu, monoton bir tasarım ortaya çıkmaktadır (Şekil 2.10).

Daha küçük kütlelerin ortasındaki daha büyük kütleler, şekilsiz bir zeminden öne doğru ilerleyen daha kaba tekstürlü bir başka şekil, karanlık bir zeminin önündeki aydınlık bir obje, ince tekstürler arasında kaba tekstür gibi tekniklerin kullanılması vurgulama yaratır (Reid, 1993). Vurgulamanın ille de tasarımcı tarafından insan yapımı elemanlarla yapılması gerekmez. Vurgu, güçlü ve kararlı bir zıtlık yardımıyla yapılabilir.

Şekil 2.10 : Vurgulama, Sundance, Utah, Amerika Birleşik Devletleri (URL 16)

Tasarımda vurgunun sağlanabilmesi için farklı yöntemler vardır. Bunlar zıtlık ve yalnız bırakma sonucu vurgudur. Bunlardan zıtlıkta; renk farklılığı yaratmak, doku ve boyut farklılığı, vurgulanacak elemanın veya kısmın kompozisyon içindeki yönelişi veya kendi içindeki pozisyonundaki zıtlık yaratmak esastır.

Yalnız bırakma yoluyla yaratılan zıtlıkta ise; vurgulanacak olan öge, diğer öğelerden ayrı bir noktada yalnız olarak kullanılır (Zöngür, 2008). Bu etkiler aynı zamanda kavramsal önemi vurgulama yaklaşımıyla bir arada düşünülür. Zıtlık çoğu zaman uyumsuzluk yaratırken aynı zamanda canlılık kazandırır, ilgi çektiği ve heyecan yarattığı için önemli bir ilkedir (Aydınlı, 1992). Dominant ölçü, merkezi yerleşim tek başına duran biçim/form özellikleri odak noktasını vurgulayan yaklaşımlardır.

Vurgu kentsel mobilya tasarımda bir elemana özel bir önem veya anlam yüklenerek sağlanabilir. Vurgulama, bu elemanın veya etrafındaki bölgenin ilgi çekici ve güçlü bir şekilde düzenlenmesini gerektirir. Vurgunun sınırlı düzeyde kullanıldığı mekânlar gözü dinlendirir ve düzene yardım eder. Gözlemcinin bir mekânda neyin önemli olduğunu bulabildiği tasarımlar daha zevk vericidir (Reid, 1993).

Özel bir vurgulamanın gerektiği tasarımlarda, bir objeye doğru yönelerek tekrar eden heykeller, çeşmeler ve hareketi uzaktaki objeye yöneltir. Vurgu, ayrıca tasarımda alışılmadık objelerin kullanılmasıyla da sağlanabilir (Morris, 1946). Kentsel mobilya tasarımda vurgulama elemanlar, plastik objeler, renkler, biçimler kullanılarak sağlanabilir. Çevreleme ve odaklama, vurgulama prensiplerinin tamamlayıcısıdır. Bu teknikler, çevresel elemanlar desteğiyle başarılı olurlar. Odaklama, çevredeki elemanlarının gözlemciyi vurgulanan noktaya bakmaya yöneltici nitelikte düzenlenmesiyle sağlanır.

2.2.6. Denge

Denge bir tasarımdaki parçaların tüm alana eşit bir dikkat çekicilikle dağıtılmasıdır. Dengeli bir tasarımda gözlemci, farklı ve çeşitli pek çok objeye eşit ilgiyi gösterebilir (Morris, 1946). Denge tasarımdaki durağanlığı ifade eder. Tasarımda denge; form, ölçü ve renk değerlerinin kullanımı ile kendini gösterir. Sanatçının amacı da yapıta uygun denge tipini seçmek ve yaratıcılığıyla en özgün tasarımı gerçekleştirebilmektir (Boydaş, 2004).

Denge, insan eliyle yapılmış olan tasarımlar dışında da doğada, doğanın kendi oluşturduğu bir kavramdır. İnsanoğlunun gözünü rahatsız etmeyen bu doğal denge, zaman içinde tanımlanmış ve tasarım için bir prensibe dönüşmüştür. Görsel olarak denge, nesnel algılamada tasarımda, görsel ağırlıkların ilişki kurmasıdır. Bu ilişki, bir düzenleme gerektirir. Bir düzenlemeye giren cisimlerin renk, değer, doku, yön, birbirleri arasındaki aralık ve ölçü birbirleriyle kıyaslama yapılmasını getirir. Cisimlerin önemleri de bu düzenlemeye bağlıdır. Böylece tasar öğeleri arasında ortaya koydukları değer bakımından bir denge ortaya çıkartılır, bunlar arasındaki herhangi bir biçim veya biçim grubu kompozisyonun ağırlık merkezine kendine doğru çeker. Ancak bu noktada dengenin sağlanabilmesi için, ağırlığı kendi üzerine çekmek isteyen bu biçimlerle rekabet edecek diğer bir biçim grubu olmalıdır. Böylece kompozisyonun dengesi ortaya yakın bir noktada kalabilir.

Bir tasarımda dengesizlik hissediliyorsa, dengesizlik oluşturduğu görülen kısımların rengi, aralığı, adedi, ölçüsü, dokusu değiştirilmeli veya boşluklara dengeyi sağlayacak başka biçimler eklenmelidir (Güngör, 1972). Belirli bir aks sistemine göre hacimsel veya yüzeysel öğelerin algılanan etkinliği görsel denge değeri ile ifade edilmektedir. Yatay veya düşey etki, görsel denge ile anlam kazanmaktadır (Aydınlı, 1992).

Üç tür denge bulunmaktadır. Bunlar: simetrik, radyal ve asimetric dengedir. Simetrik denge; eşdeğer elemanların biçim, ölçü ve göreceli kavramlarına göre, ortak çizgi veya aksa göre yerleşmesidir. Bu aynı zamanda aksıyla veya tek yönlü simetridir (Özkan, 2007).

Simetrik denge, özellikle düşey bir düzleme göre düzenleniyor ise, dingin ve durağan bir denge meydana gelir. Kompozisyondaki elemanların birbiriyle ve kompozisyondaki konumuna bağlı olmak koşuluyla dikkatin merkezdeki alanın veya aksın belirleyicilerine toplanmasını sağlar (Ertek, 1999). İkinci tür denge olan radyal dengede ise elemanlar merkezi bir nokta temel alınarak yerleştirilir. Ortadaki alan odak seçilir ve merkezi bu nokta kabul edilen bir oluşturulur. Bütün elemanlar bu merkeze yönelirler (Ertek, 1999). Bu nedenle de kompozisyonun dikkat çekilmek istenen noktası net bir biçimde vurgulanabilir.

Üçüncü tür olan asimetric denge, mekân tasarımındaki düzenlemede hareket sağlayarak, simetrik denge gibi açık ve net bir denge sağlamaz. Tasarımın hareketli, dinamik ve hatta coşkulu olmasını sağlamanın yanı sıra, mekâna esnek bir anlayış kazandırabilir (Özkan, 2007).

Yukarıda belirtilmiş olan denge türleri dışında Lauer (2002) bir tür denge daha tanımlar. Kristalografik (homojen) denge: tasarlanan tüm elemanlar tasarım bütünü içinde, bir merkez veya eksen düşünülmezsizin homojen bir kompozisyon oluşturacak şekilde konumlandırılır.

Başarılı bir kompozisyonda, kullanılan elemanların birbiriyle ve bütünlü ilişkisinde çizgisel, kütleli ve oransal bir denge hissedilebilmektedir.

Bunun yanı sıra, dengenin bilerek bozulduğu tasarım örnekleri de mevcuttur. Tasarımcı, seçilen konu sebebiyle söylemek istediklerinin zor ve endişeli yanıtlar olmasını tercih eder. Bu durumda dengesizlik kullanılabilir (Edirne, 2004). Formal denge geometrik ve simetrik. Ayrıca merkez bir aksın her yanında tekrara edilmiş benzer elemanlarla karakterize edilmiştir. Statik ve önceden tahmin edilebilen formal denge, doğayı fethetme, saygınlık ve durağanlık hissi yaratır. Anormal denge geometrik değildir ve asimettiktir. Merak ve hareket duygusu uyandıran akıcı, dinamik, doğal çalışmalarda kullanılır (Reid, 1993).

Kentsel mobilya tasarımda denge unsuru, açık alan tasarımlarında kullanılan bir elemandır. Görüş alanı içindeki manzaranın alışılmadık olan bölümleri diğerlerinden daha fazla dikkatimizi çeker. Çeşitli dikkat çekici bölümler dengeli bir şekilde düzenlenirse zihin bunları daha kolay ve rahat algılar (Şekil 2.11). Denge, bir perspektif içinden geçen aksın iki yanına eşit olarak dağıtılmış dikkat ve ilgi çekicilik olarak tanımlanabilir (Reid, 1993).

Şekil 2.11 : Denge, Bricem Park, Berlin, Almanya (URL 17)

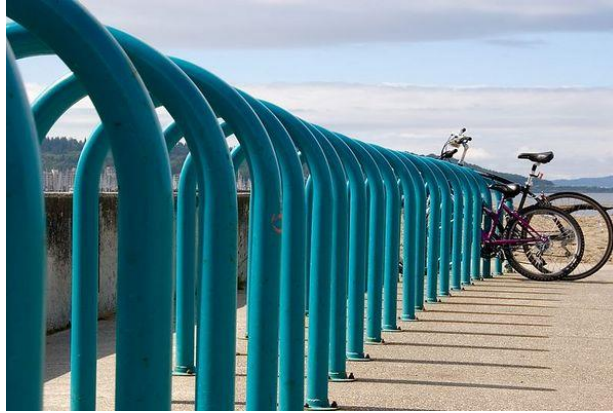
2.2.7. Ritim

Tasarımda ritim duygusu dokuda, ölçekte ve renkte etkin olarak ifade edilen bir örüntüdür (Aydınlı, 1992). Temelde ritim duygusu insanın hareketlerine ve doğadaki mevsim değişikliklerine göre şekillenir, görsel ritmi yakalama, bütünü oluşturan birimlerin, öğelerin

ardışık düzenlenmesi ile gerçekleşir. Doluluk boşluk oranlarının veya geometrik düzenin belirli aralıklarla tekrarı görsel ritim yaratır (Pakdil, 2001). Ritim, elemanların mekân ve zaman içinde düzenli ve karmaşık biçimde kendini tekrar etmesidir. (Özkan, 2007). Özünde tekrar ilkesinin yer aldığı ritim, tasarımda algıyı arttırmak ve hareketi sağlamak amacıyla kullanılır.

Ritim, biçim, renk, yön, doku... vs. gibi elemanların tekrarıyla sağlanabilir. Tekrar üç bölümde incelenebilir:

1. Tam Tekrar: Elemanların (biçim, ölçü, renk, doku vb.) aynı aralık, yön ve ölçüde tekrarıdır. Tam tekrarda elemanlar arasında değişiklik, tezat veya tezat durumlar olmadığından biraz monotondur ve daha çekici değildir (Şekil 2.12).
2. Alternatif Tekrar: Karşılıklı tekrar grupları veya birbirini izleyen değişmelerin tekrarıdır ve tam tekrara göre daha ilginçtir.
3. Değişken Tekrar: Elemanların biçim, ölçü, renk ve dokularındaki küçük farklılıklarla yapılan tekrardır. Aralık ve yönler de farklı olabilir. (Güngör, 1972; Gürer, 2004)

Şekil 2.12 : Ritim, Malaga, İspanya (URL 18)

Gaudi'nin eğrisel, organik mimarisinde olduğu gibi hızlanan ve hız kesen, yavaşlayan ritimler devamlılık, süreklilik duygusunu güçlendirmektedir (Aydınlı, 1992). Aralık biçimleri veya birim ölçüleri ile farklılık gösteren; hızlanan, hız kesen, yavaşlayan değişik ritimler vardır. “Stakato Ritmi” aralıklar ve birimler arasındaki açık net bir farklılıkla oluşturulmaktadır.

Öğelerin farklı bir biçimde ve büyüklükte düzenli tekrar ile yaratılan ritim duygusu, değişen tekrardır; bu değişim mekâna akıcılık kazandırır. Ritim duygusu, değişen tekrarla gelişim gösteren öğelerin ardışık bir dizin içinde kullanımı sonucu koramla ifade edilmektedir. Yalnızca

doluluk boşluk oranlarının tekrar ile değil aynı zamanda yüzey farklılığıyla yaratılan ilave ritimler de burada önem kazanmaktadır. Ayrıca daha fazla bir zıtlık ile ritim öğeleri daha açık algılanabilir (Aydınlı, 1992).

Ayrıca hareket ve ritim, yapıdaki elemanların düzenlenişine bağlı olarak gözün hareketini de yönlendirebilir. İzleyicinin dikkatini ilgi merkezine, vurguya çekebilir (Boydaş, 2004).

2.3. Kentsel Çevre Tasarımında Estetik Değerlendirme İçin Kullanılabilecek Tasarım Elemanları

Tasarım, bir somutlama sürecidir. Tasarım amacına göre; öncelikle zihinde bir taslak program oluşturulur. Tasarımın somut bir ürüne dönüştürülebilmesine çalışılır. Bu amaç, problemin tanımıyla doğru orantılı olarak belirlenir. Bu tasarımın amacına uygun bir sonuç ürüne dönüşebilmesi için gereken, tasarıma biçimini veren bileşenler vardır. Bu bileşenler, tasarımın görsel bir sunuma sahip olabilmesi için şart olan “tasarım elemanları”dır (Güngör, 1972). Temel tasarım elemanlarını çizgi, yön, biçim, ölçü, aralık, doku, renk, ton, hareket, ışık ve gölge olarak tanımlayabiliriz.

Bu tez çalışmasında temel tasarım elemanları arasından kent mobilyaları tasarımında daha etkin olabileceği düşünülen biçim, renk ve doku konuları irdelenmiştir.

2.3.1. Biçim

Günlük yaşamda eş anlamda kullanılan form sözcüğünün dışında biçim, nesnenin özel durumunu gösteren şekil anlamındayken, form biçimle birlikte ölçüsel bir durum içeren ve zihinde oluşup gözle görülmeyen bir düzenleme anlayışıdır. Biçim, kitle, mekân ve yüzey olarak üç elemandan oluşur. Birbiriyle yakın bağlantı içinde bulunan bu elemanlar yakınlık, çevrelenme, örtme, birleşme, bölünme, derecelenme, devamlılık ve benzerlik gibi düzen kavramlarını oluşturur. Biçimin iki boyutlu görünümü onu formdan ayırır. Dolayısıyla form üç boyutlu gerçek bir nesnedir. Formun iki önemli özelliği kütle ve hacimdir (Boydaş, 2004) (Şekil 2.13).

Şekil 2.13 : Biçim, S- Oturma elemanı, Milano, İtalya (URL 19)

Tasarımın estetik değerini oluşturmada, işlevi yerine getirmede, algılanmasında, strüktürün kurgulanmasında ve dengesinde en etkili yönlerden birinin tasarımın biçimini oluşturan geometriler olduğu söylenebilir (Ertaş, 2007). Biçim bir nesneyi somut hale getiren önemli bir tasarım ögesidir. Tasarımın karakterinin oluşturulmasında, işlevin yerine getirilmesinde biçimin büyük yeri vardır. Tasarımcılar tasarımları biçimlendirirken güvenlik, konfor gibi diğer kavramları da sağlamaya çalışmaktadırlar.

Biçimin işlevi takip etmeme durumunun yarattığı sıkıntılı mekân çözümlenmeleri olduğu gibi, tam tersi işlevin biçime uyma zorunluluğunun Getirdiği sıkıntılar da örneklerle mevcuttur. Ancak, biçim ve işlev olarak tam bir tezat içinde olmasına rağmen estetik ve fonksiyonel çözümlenmelerinin başarılı olduğu örnekler de oldukça fazladır (Tümer, 1995). Biçim ile işlev arasındaki ilişki, yalnızca mimarların, tasarımcıların değil, bütün bilim adamlarının sorunsalı olmuştur. Sorunun asıl kaynağında ise; nesnenin veya mekân tasarım disiplinleri için düşünülecek olursa, mekânın biçiminin o nesne veya mekânın işlevini yansıtma zorunluluğu var mıdır, bu tasarımcının tercihi midir? Bu konuya örneklerle yaklaşmayı uygun gören araştırmacı, bir kaşığın insan eliyle olan ilişkisinde biçimin işlevle uyumunun zorunluluğunu savunurken; mekân tasarımında cevabın bu kadar basit olmadığını itiraf etmektedir.

Kullanılabilir olmanın birinci koşulu nesnenin kullanıldığı amaca uygun biçimde yapılmasıdır (Arcan ve Evci, 1999). Yapıtta denge ve uyumun sağlanabilmesi için biçim ve formdaki zıtlıkların bilinçlice kullanılması gerekmektedir. Aksi takdirde birbirini iten biçim ve formlar denge ve birlik unsurunu ortadan kaldıracaktır (Atalayer, 1994).

Form geliştirme süreci iki farklı düşünme yöntemiyle ele alınır. Birincisi mantığa ve geometrik formların kullanımına dayanır. Parçalar, bağlantılar ve ilişkiler, çeşitli geometrik şekillerin

matematiğinden gelen katı düzen ve kuralları izler. Bu yaklaşımı kullanmak, güçlü, birleşik mekânlarla sonuçlanabilir, diğer bir taraftan, geometrik çizgiler sıkıcı, boğucu, ezici ve çirkin olarak tanımlanabilir (Reid, 1993).

Biçimlerin insanlar üzerindeki etkisine ilişkin yapılan araştırmalar sonucunda dikdörtgen biçimlerin dengeli ve dinamik etki yapmasına karşın dar açılı biçimler dengesiz ve rahatsız edici, dairesel biçimlerin ise rahatlatıcı ve dinlendirici etki yarattığı gözlemlenmiştir (Susmuş, 1999). Birey biçimlerden gelen uyanları tek bir işaret değil sembol sistemler grubu olarak algılarken, biçim karşısında insanın gösterdiği tepkilerin nitelikleri de ilişkinin olumlu ya da olumsuzluğunu belirlemektedir.

Anlamın içeriğin, işlevin görünüş kazanması form, algısal olarak uzaysal farklı pozları biçimdir (Atalayer, 1994). Form; geometrik ve natüralist olmak üzere iki ana gruba ayrılabilir. Her iki formun da geçmişten gelen bir strüktürü vardır ve tek bir strüktürle birinin diğerinden ayrılmaya ihtiyacı yoktur. Bu iki forma ilişkin en genel görüş; geometrik çizgilerin bükülmez, katı yani “formal” olduğu, eğrisel hatlarında, doğanın çizgileri yani “informal” olduğudur (Eckbo, 1950).

2.3.1.1. Geometrik form

Basit geometrik şekilleri kullanarak ve bunları düzenli bir şekilde tekrar ederek oluşturulan tasarımlar güçlü bir bütünlüğe sahiptir (Şekil 2.14). Geometrik formun başlangıç noktası üç temel geometrik şekilde dayanır: Daire, Kare ve Üçgen.

Şekil 2.14 : Biçim, Kare modüler oturma, Birmingham, İngiltere (URL 20)

Fikir planının temelini oluşturan 90° lik grid çizgiler fonksiyonel diyagramın kolayca organize edilmesini sağlarlar. Kavrama en uygun şekiller 90° lik çizgilerin rehberliğinde çizilirler. Aşağıdaki şekilde bu çizgiler yardımıyla yapılmış basit bir tasarım örneği görülmektedir (Reid, 1993). Her temel şekil, alt şekilleri türetecektir; kareden 90° lik dikdörtgen, üçgenden 45° /90* ve 30 /60 açısız şekiller, daireden elips, spiral veya birbiriyle kesişen dairesel şekiller oluşabilir. Dikdörtgen biçimler yani 90° lik biçimler yapısal materyallerin çoğunda mevcut olup uygulanmaları oldukça kolaydır.

Aksiyal simetriyle bağlantıları geliştirmesi çok kolay olan 90° lik biçimler, formal biçimlerin ifade edilmesinde sıkça kullanılırlar. Dikdörtgensel formlar basit yapıda olmalarına rağmen özellikle iki boyutlu formlar üçüncü boyuta düşeyde uzandıklarında çok ilginç informel mekânlarla sonuçlanabilirler.

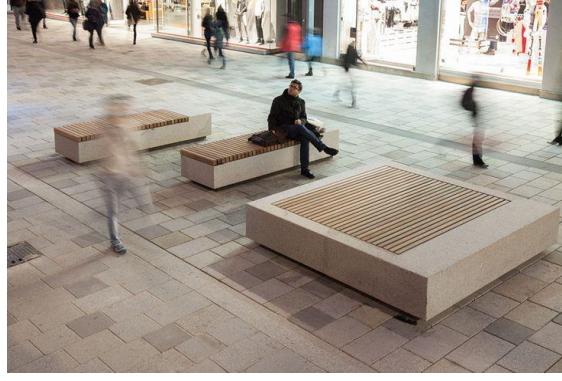
Bu biçimler, merdivenler ve duvarlar şeklinde yerden yükseldiklerinde, oluşan kot farklılıkları uzamsal kaliteyi güçlendirir. (Reid, 1993)

45° /90° açısız çizgiler de fikir planında rehber çizgileri olarak kullanılabilir. Aynı şekilde burada da 45°/90° lik açısız gridlerle oluşturulmuş bir taslak plan görülmektedir. Rehber çizgiler kullanılarak mekân ve objelerin sınırları gridlere paralel olacak şekilde biçimlerle belirlenir.

Bu tip tasarımlarda önemli olan 45° gibi dar açılarının kullanılmasıyla oluşabilecek kullanışsız, bakımı zor hatta tehlikeli olabilecek kör noktaların ortaya çıkmasından kaçınmaktır. Açısız biçimler dinamizme sürüklerler ve mekâna hareket katarlar (Reid, 1993).

Aynı şekilde 30/60° lik açısız çizgilerin rehber çizgiler olarak kullanılmasıyla altıgen forma yakın mekânlar tasarlanabilir. Düz çizgilerin fazla olması tasarımda monotonluk yaratabilir, bu durumda altıgen biçimlerin kullanılması tasarıma farklılık katabilir (Reid, 1993).

Bu çizgilerle çalışırken, tıpkı 45°de olduğu gibi dar açılarla ya da tam 30°-60° lik açılarla çalışmaktan kaçınmalıyız, çünkü bunlarda da kullanışsız ölü noktalar ortaya çıkabilir. Oluşturulan altıgen alanları üçüncü boyutta yükseltip alçaltarak veya eğer istenirse tavan elemanlarıyla zenginleştirerek üç boyutlu uzamsal mekânlar yaratılabilir. Hatta çeşitli kent mobilyaları ve görsel zenginlik veren elemanlarla mekân, daha insancıl hale getirilebilir (Reid, 1993) (Şekil 2.15).

Şekil 2.15 : Biçim, Oturma elemanları, Viyana, Avusturya (URL 21)

Dairelerin kesişim noktalarındaki açılar 90° 'ye ne kadar yakın olursa o kadar kuvvetli bir biçim ortaya çıkar. Dairesel tasarım yaparken keskin açılardan ve teğet birleşimlerden kaçınılmalıdır. Dairesel mekânın çevreyle bağlantısını sağlayan yaya yolları doğrusal olacaksa dairenin merkezinden geçen güç çizgilerine paralel olarak çizilmelidir (Reid, 1993). Tasarımda kullanılan dairesele biçimlerin görsel kuvveti, dairenin basitliğinde yatmaktadır dairesele formlar tasarıma birlik ve bütünlük hissi verir, ikili hareketi ve süreklilik sembolize eder. Yalın bir dairesele temelle tasarlanmış bir mekân basitliği ve gücü yansıtacaktır, birden fazla daire kullanılarak mekânda yönlendirme etkisi sağlanabilir. Fikir planı oluşturulup fonksiyonlar belirlendikten sonra farklı büyüklük ve konumdaki dairelerin birleştirilmesiyle dairesele bir mekân biçimi ortaya çıkar.

Hekzagonal şekiller kullanılarak farklı pek çok tasarım önerisi oluşturmak mümkündür. Ayrıca basit geometrik açılarının karşıtı olan çapraz çizgilerle oluşturulmuş gridlerle farklı bazı biçimsel olanaklar düşünülebilir. Bu biçimler döşeme ve desen olarak kullanıldığında çeşitli görsel etkiler yaratabilirler (Reid, 1993).

2.3.1.2. Doğal form

Bir projenin araştırma aşaması sırasında, elde edilen bilgiler ve etkiler kullanıcı ve mekân hakkında birleştiğinde, natüralist duyguların tasarımı geliştirici bir amaç güttüğü açıktır.

Pek çok nedenden dolayı tasarımcılar, sert, disipline edilmiş geometrik formların, daha gevşek ve organik formlardan daha az uygun olduğunu düşünmektedirler. İnsanlar en az kargaşa yaratılmış ve doğal elemanlar içeren peyzajları daha sonradan ilave edilmiş doğal formları ve değişiklikleri daha çabuk kavrarlar (Reid, 1993). Doğal biçimler de kendi içlerinde farklı tiplere

ayrılabilirler. Serbest elips şeklindeki biçimler yaya yollarının düzenlenmesinde kullanıldığı gibi bu biçimler birleştirilerek farklı mekân biçimleri de oluşturulabilir (Reid, 1993) (Şekil 2.16).

Şekil 2.16 : Biçim, Oturma elemanları, Forum Park, Barselona, İspanya (URL 22)

Spiral form serbest eğrisel biçimler üretilmesinde kullanılan önemli bir tasarım elemanıdır. Spiralin iki önemli kullanım biçimi vardır: Bir tanesi iç mekânlarda sıklıkla rastladığımız merkezi bir akstan eşit uzaklıkta dönerek yükselen spiral merdivenlerdeki biçimdir, diğeri ise bir merkezden gittikçe uzaklaşarak dönen çizgilerin oluşturduğu iki boyutlu formdur. Kentsel tasarımda kullanılan daha çok iki boyutlu olan spiral formdur. Spiral biçimler birbiri içinde bağlanarak ve kapanarak çok güçlü bir tasarım etkisi yaratacak mekânsal sınırlar yaratabilir Aynı zamanda, spiral, elips gibi formların kullanılması, mekânda hareket ve özgürlük duygusu uyandırabilir.

Rastlantısal olarak birleştirilmiş düz çizgilerle oluşturulan kırıklar şeklindeki düzensiz poligonlar da tasarımda sıkça kullanılan şekillerdendir. Tasarımda bu tip çizgiler kullanılırken iç bükey olarak 100° - 170° lık açılar, dış bükey olarak da 190° - 260° lik açılar kullanılması uygundur. Fakat 90° den dar açılar, hem form açısından hem de uygulama kullanılması uygun olmayan formlardır (Reid, 1993) (Şekil 2.17).

Şekil 2.17 : Biçim, Oturma elemanları, Zürih, İsviçre (URL 23)

Organik formlar mekâna karmaşık bir hareket katarlar, aynı zamanda izleyicinin dikkatini çekerek ilgi çekicilik yaratırlar. Organik biçimler diğer serbest formlara göre daha kolay tasarlanıp daha zor uygulanırlar. Organik formlar da sert, keskin veya yumuşak olabilirler. Organik biçimler kentsel mobilya tasarımında da sıkça kullanılmaktadır. Bu biçimler doğal kaya, kum ve su, gibi doğal kaynaklardan sağlanabildiği gibi, kalıplanarak üretilen beton, plastik, fiberglas gibi insan yapımı malzemelerden de elde edilebilir.

2.3.2. Renk

Renk, ses gibi bir “titreşim” olayıdır. (Atalayer, 1994) Yapısal niteliklerine bağlı olarak birtakım duygusal etkinliklere de sahip olan renk, görsel olarak algılanan ve estetik amaçlara hizmet eden bir elemandır (Şekil 2.18). Renk algısını etkileyen faktörler geçmişteki deneyimler, kültür, moda, algı sabitlikleri bireysel özellikler, rengin konuya uygunluğu, alan, doku ve biçim olarak sıralanabilir (Susmuş, 1999).

Şekil 2.18 : Renk, Oturma elemanları, Viyana, Avusturya (URL 24)

Bir rengin yaptığı etki renklerin değerlerine bağlı olarak da gelişir. Bir renk düzenlemesinde uygun renklerle yapılan armoni gözü yormayıp huzur verirken, birbirlerine uygun olmayan ve karşıt renklerin arasında da uyum kurulamaz. Birbirlerinin etkisini denetleyen karşıt renklerin aynı ölçülerde kullanılması renklerin etkisini nötr hale getirebilir (Susmuş, 1999).

Rengin birey üzerinde iki türlü etkisi vardır İlki kısa süreli olup derine inmeyen salt fiziki etki, diğeri ise rengin fonksiyonlarının gelişmesiyle basit fizik aksiyonlardan daha derin ve güçlü doğan bir aksiyon, diğeri bir deyişle iç tepkidir.

Çevremizdeki renklerle ilişkilerimiz sonucu bilinçaltımızda oluşan psikolojik etki sadece objelerle değil diğeri duygularla da bir bağlantı yaratılmasını sağlar. Bu da her ne kadar bireyin duyarlılık derecesine bağlı olsa da kişilerin değişik duyguları arasında bir ortak frekans ve yakın bağlantı bulmak söz konusudur. Bu sıcak ve soğuk renkler ayrımını gündeme getirir. Sıcak renkler mekânı daraltırken ve soğuk renkler daha geniş gösterir. Renk algılarında kuvvetli renkleri zayıfları arka plana iter. Sıcak renkler daha yakın gösterirken, soğuk renkler daha uzakta hissi verir (Susmuş, 1999).

Renklerin teker teker, kendi kroma ve ton değerlerine göre, ayrı ayrı bir “derinlik” ve “genişlik” tesiri vardır. Diğeri renklere göre önde görünme etkisi fazla olan kırmızı renk olduğundan daha yakın algılanır. Mavi geri çekilme özelliğine sahiptir, uzakmış gibi görünür. Gri, beyaz ve siyah gibi nötr renkleri ise oldukları gibi görünme eğilimindedir (Wernon, 1966). Yine sıcak-soğuk renklerin derinlik olarak “uzak-yakın” görünme, eşyaları “dar-geniş” gösterme tesirleri vardır. Gri ve mor renkleri ölü-“mort” renklerdir. Parlak, ışıklı renkleri, göze da yakın görünürler. Renklerin içine ya komplementerlerini, ya da siyah-beyaz karıştırarak, derinlik tesirleri istenilen şekle getirilebilir (Atalayer,1994). Derinlik işlevleri en az düzeydedir. Renklerin saf, katışıksız halleri de, renklerin uzak yakın Görünmelerinde rol alırlar. Saf, kroması yüksek, katışıksız bir renk, kroması düşük bir tonuna göre, daha yakın görünür.

Kırmızı, turuncu, sarı uyarıcı, dikkat çekici özelliktedir. Beynin dalga aktivitesini ve tansiyonunu artırır. Limon küftük, pembe neşelendirir, rahatlatır; yakın, kuru ve büyük görünme eğilimindedir. Beyaz ve bejin de uyarıcı ve neşe verici etkisi vardır; mavi ve yeşille birlikte yatıştırıcı güven vericidirler.

Biçimin ortaya konmasında renkler yardımcı olabilmektedir. Biçim renkle birlikte düşünüldüğünde çeşitlilik kazanır (Şekil 2.19). Düzenlemeyle birlikte biçimle renk arasında bazen uzlaşma bazen de gerilim söz konusudur (Cooper, 2000).

Şekil 2.19 : Renk, Modüler oturma, Birmingham, İngiltere (URL 25)

Mekânda tek rengin oluşturduğu düzen birliği, çok renkli düzen ise çeşitliliği ifade ederken, aşırıya kaçma da monotonluk veya karmaşıklık beraberinde getirerek huzursuzluk ve istenmeyen etkiler oluşturabilmektedir (Cooper, 2000). Birbirinden özellikle ayrılması düşünülen mekânlar ve onları oluşturan elemanlar farklı renklerde olmalıdır. Çünkü renk ya çevresiyle uyum içinde ya da ona zıttır. Genelde değer ve tonlardaki uyum o mekândaki güven, rahatlık duygusu ve mekân etkisini güçlendirirken, zıtlık görsel etkiyi güçlendirir, birtakım öğeleri ön plana çıkarır.

Malzemelerin doğal renkleri de her zaman rahatlatıcı bir etki yaratmaktadır. Mekânların olumsuz boyutlarının dengelenmesi duruma uygun renklerin kullanımıyla sağlanabilir. Sıkıcı, dar ve yüksek yüzeylerle çevrili mekânların hücresel görüntüsü açık ve soğuk renkler kullanarak bir dereceye kadar önlenebilir. İnsan ölçeğine uymayan boyutlardaki geniş statik ya da dar dinamik mekânlarda yüzeyin koyu ve doygun renklere boyanması mekân özelliklerinin yitirilmesini önleyecek ve olumlu mekânlar yaratacaktır (Susmuş, 1999).

2.3.2.1. Renk Tipleri

Kırmızı, sarı ve mavi renkler ana renklerdir. Doğadaki diğer renkler bu üç rengin karışımından oluşur. Ana renklerin birbirleriyle karıştırılmasıyla ara renkler oluşturulur. Sarı ve kırmızının karışımıyla turuncu, sarı ve mavinin karışımıyla yeşil, mavi ve kırmızının karışımı ile mor elde

edilir. Ana ve ara renkler dışında, renkler, kontrast, sıcak-soğuk ve nötr renkler olarak da sınıflandırılırlar.

Kontrast Renkler: Bir ana rengin kontrastı, kendi dışında kalan iki ana rengin karışımından meydana gelen ara renktir. Bunlar: Mavi x turuncu (kırmızı + sarı), sarı x mor (kırmızı + Mavi), Kırmızı x Yeşil (Mavi + Sarı).

Kontrast renkler, birbirlerinin etkisini artırdığı gibi birbirlerini tamamlayıcı ve bütünleyici özelliğe de sahiptirler. Zıtlıklar, renklerin açık-koyu değerleriyle, kromasının (rengin parlaklığı, doymuşluğu) düşürülmesiyle de sağlanabilir. Tamamlayıcı zıtlık, ikili, üçlü ve dörtlü renk tümlerliğine dayanarak yapılır (Atalayer, 1994).

Sıcak-Soğuk Renkler: Renk çemberindeki mavi, yeşil, mor soğuk; sarı, kırmızı, turuncu sıcak renkler diye adlandırılır.

Nötr Renkler: Siyah, beyaz ve bu renklerin karışımından meydana gelen gridir.

Renk yapısının fizik ve kimya niteliklerinin yanı sıra bir de alıcının bulunması gereklidir. Renk olayı bir yanda alıcıya, yani rengi gören kişiye bağlı bulunduğundan, diğer yandan renk duygusunu meydana getiren faktörlerin çeşitliliğinden dolayı bir ölçüde öznel bir durumdur. Duyulara göre renk daima fizik niteliklerinin gerektirdiği etkiyi yapmaz. Örneğin; renkli bir ışığın yaptığı etkiyi iki değişik rengi karıştırarak vermek olasıdır. Fizik bakımından arada fark vardır, ama psikolojik olarak durum değişmez (Artut, 2004).

Renklerin insanlar üzerinde farklı psikolojik etkileri vardır. Kırmızı renk: heyecanlandırıcı, duygu coşturucu; turuncu renk: hareketli, canlı; sarı renk: neşeli, zekâ acııcı iken; beyaz renk: berraklık, temizlik telkini yapar, ferahlatır; mavi renk: düşündürücü, karar verdiricidir; yeşil renk: serinlik, yansızlık, tazelik ifade ederken; mor renk: kederlendirici, hüznün verici korku verici bir etki yapar (Atalayer, 1994).

2.3.3. Doku

Nesnelerin dış yapı özellikleri ve bunların bize verdiği nesnel etkiye “doku” olarak tanımlayabiliriz (Zöngür, 2008). Doku belirsiz bir tekstürdür, şekille desteklenmediği sürece tamamlanmış sayılmaz. Şekil gözü etkileyerek algılanmayı gerçekleştirir, tanımlanarak hafızada bir yer edinir. Doku ilkönce gözle fark edildikten sonra elin hareketleriyle hissedilerek her yönden değerlendirilir. Işık faktörü algılamayı şaşırtabilir.

Bir düzeyin dokusu malzemenin yapısında var olan niteliğidir. Görme ve dokunma yoluyla hissedilir. Dokunun meydana gelmesi, pürüzlü yüzey veya uygun ışık, girinti çıkıntı gibi dokunsal derinlik gerekmektedir (Şekil 2.20).

Şekil 2.20 : Doku, Delikli dokulu ızgara, Brisbane, Avustralya (URL 26)

Doku, bir objenin karakteristiğini ortaya koyan özelliklerindedir. Nesnenin kullanıcıyla olan ilişkisine karar verir. Örneğin, sert yüzeyli bir cisim, yumuşak yüzeyli cisme oranla kullanıcıda daha farklı bir fizyolojik ve psikolojik etki yapacaktır. Bu nedenle tasarımı yapılan objenin yüzey özelliği, tasarımcısı tarafından önemsenmesi gereken bir husustur. Tasarımların biçimlerinin yanı sıra yüzeylerini değiştiren dokuları vardır. Nesnelerin algılanışı elle yoklayarak veya ışık etkisi yoluyla olur. Elle dokunarak o nesnenin dokunsal olarak algılanan dokusu algılanmaktadır. Dokunun göz yoluyla zihinde bıraktığı etki ise nesnelerin görsel dokusudur. Nitekim ıslak, kuru, pürüzlü veya düzgün cilalı gibi değişik dokunsal özellikler tasarıma farklı değerler katabilmektedir (Ertaş, 2007). Dokunun dokunsal hissini sağlanabilmesi için, yüzeyde girinti çıkıntılarının olması gerekmektedir. Görsel olarak dokunun hissedilebilmesi içinse, ışığın yüzeye çarpması gerekmektedir. Doku; renk hissini de değiştirir. Farklı iki dokuya sahip aynı renkteki iki cisim farklı renklerde algılanır (Alexander, 1977).

Dokunma duyumuza etki etmeden yalnız göz yoluyla, bizde doğal doku etkileri yaratan faktörlere de “vizüel (görsel) dokular “ denir (Atalayer, 1994). Dokular birtakım etkinliklere bağlı olarak bütünleştikleri elemanlarda farklı görünme özelliklerine sahiptir. Dokulu yüzey gözden uzaklaştıkça görsel etkisini kaybeder. Yakında sert etki bırakan doku uzaklaştıkça daha yumuşak algılanır. Dokunsal farklılıklar uzaklık tahmini yapmamızda yardımcı olur. Genelde

sert dokulu, sıcak renkli ve parlak yüzeyli elemanlar olduğundan daha yakın algılanırken, yumuşak dokulu, soğuk renkli ve mat yüzeyli elemanlar da olduğundan daha uzak algılanır (Susmuş, 1999). Psikolojik açıdan da yumuşak dokulu elemanlar, sükûnet ve rahatlık duygusu yaratır, sert dokular iradeyi destekleyerek uyanık tutar. Kimi dokular mekânların özelliklerini ortaya koyup güçlendirirken, kimileri de birtakım nitelikleri saklayarak pürüzsüz bir özellik oluştururlar. Renk ve biçimde de olduğu gibi çok çeşitli ve birebirlerle yarışan dokuların bir arada kullanılması bölücü ve kararsız bir etki oluşturabilir. Çevreyle bütünleşip onunla uyum sağlayan doku her zaman için en doğru seçimdir (Susmuş, 1999).

Dokunun farklı şekillerde okunabilen, görsel yanılmaya neden olabilen etkileri vardır. Güçlü enerjilere sahip olan eğrisel hattın benzer nitelikte olan bir diğeriyle bir arada kullanılması çizginin gücünü azaltacaktır. Ancak daha fazla çiftler dizisi halinde kullanım, seri halinde okunmayı sağlayarak dokunun statüsünü yükseltecektir. (Susmuş, 1999).

Çizgi dokusunun vurgulayıcı gücü şekillerin oluşturulmasında yararlı bir kaynaktır. Çizgilerden öte, göz şekilleri yakalar, şekiller de dokuyu güçlendirir. Çizgiler özgün tekstürlerde olmadıkları sürece dokunun içinde kaybolma eğilimindedir.

Çevre anlatımında algılanan büyüklüğünün en önemli etkenlerinden biri, hacimsel anlatımı belirleyen yüzeylerin dokusal özellikleridir. Bu yüzeylerin gözlemcinin bakışı doğrultusunda, gözlemciye uzak ya da yakın algılanmaları çevre algılanan büyüklüğünün değerlendirilmesinde mekânsal büyüklük tahminini etkiler. Yüzeylerin dokusal özellikleri hakkında çalışmalar gerçekleştiren, ‘doku yoğunluğu’ tanımını yapmak suretiyle bir yüzeyin doku yoğunluğunu, o yüzeye bakıldığında görsel alanda görülen doku elemanlarının sayısı ile belirleyerek, uzaklık algılamasında, doku yoğunluğu ve uzaklık arasındaki bağıntının önemini deneylerle ortaya koymuştur (Aksugür, 1979).

2.3.3.1.Doku Tipleri

Doku özellikle görünür doku, doğrudan göze hitap ettiği için, insan algısına bağlı olarak farklı etkiler yaratır. Dokuları genel olarak iki ana grupta toplayabiliriz. Pürüzlü yüzeyli dokular ve düzgün yüzeyli dokular (Atalayer, 1994).

a) Pürüzlü Yüzeyli: Ruhsal yapıyı güdümlerler, hareketlilik, mücadele tesiri yaratırlar.

b) Düzgün Yüzeyli: Rahatlık, huzur, sessizlik, dinlendiricilik etkileri yaratırlar. (Atalayer, 1994)

Dokuları doğal ve yapay dokular olarak da iki gruba ayırabiliriz. Doğal dokular, insan etkisiyle değişikliğe uğramadan, doğadaki haliyle bildiğimiz dokulardır. İnsan etkisine bağlı olarak, malzemenin doğal halinin değişmesiyle oluşan dokular ise yapay dokulardır.

Yine dokuları ince ve kaba tekstürlü olarak da ikiye ayırabiliriz. Kaba tekstürlü yüzeyler, düz hatlar gibi göz alıcı ve baskın olup, ender durumlarda da can sıkıcı ve basittir. Bunun aksine, ince tekstürlü yüzeyler ise bir canlılık ve neşe verirler. İnce tekstürlü yüzeyler, sert tekstürlü yüzeylere göre daha narin gözüktükleri için algılayanlar üzerinde daha geçici bir etki bırakırlar (Atabek, 2002).

3. KENT MOBİLYALARI VE ESTETİK

Kentsel çevre kalitesinin belirlenmesinde kentsel çevrelerdeki pozitif ve negatif öğelerin yüzeylerini oluşturan çizgiler, yüzeylerin malzeme, renk, doku özellikleri ile yapıların cephe oranları, yapı adaları arasındaki mesafeler, cephelerdeki süslemeler önemli unsurlardır (Cerver, 2003). Kentsel çevreler; yapılar ve bu yapı adaları çevreleyen dış mekânları olmak üzere pozitif ve negatif elemanlardan oluşurlar. Bunların arasındaki bağlantılar, mekânsal geçişler ve uyum kentsel estetiğin niteliğini belirlemede önemlidir

Arazi formu, yapılar, bitkisel malzemeler, su elemanları gibi değerlerin bir araya gelmesi ile kent bütününe ilişkin kent makro formu ve kent silueti oluşmakta, detayda irdelendiğinde ise mikro ölçekte kentsel estetik ve güzel/çekiciliği olan çevre kavramı ortaya çıkmaktadır. Kentsel bütüne bakıldığında gözlenen nesnenin tüm öğeleri arasında algılanan uyum onun güzelliğini yansıtmakta; bütünün estetik olması parçaların birbirleri ile olan ilişkilerinin de iyi çözümlenmiş olmasına bağlıdır. Farklı uygarlıklarda kültürel niteliklere ve dönem özelliklerine bağlı olarak belli temel ilkeler tekrarlanmış, süreç içinde tekrarlayan bu uygulamalar planlama-tasarım ilkelerine dönüşmüştür (Grosenick ve Rienschneider, 2005).

Endüstri devrimi sonrasında kentsel gelişmeler çevre kaynakları, doğal-kültürel değerler ve estetik bağlamda kentlerdeki yaşam kalitesinin iyileştirilmesi konusunda acil müdahaleler gerektirmiş, böylece sürdürülebilir kentler kavramı gündeme taşınmıştır. Kentler belirli bir amaca hizmet eden özellikler taşımlarının yanı sıra bu kimliğe bağlı olarak belli estetik değerleri bünyelerinde barındırırlar. Cerver'e göre "Bu anlamda kentler basitçe çözümlenmiş, esnek ve bölünebilir yapıda olmalıdırlar" (Cerver, 2003).

Estetik güzelin ve güzel sanatların yapısını inceleyen bir felsefe dalıdır. Yunan estetiğinde "güzellik" var olan herhangi bir nesnenin/varlığın sıfatı olup genelde varlığın kendi iç düzeni ya da çeşitli varlıkların uyumlu topluluğu olarak tanımlanmaktadır. Romalı felsefeci Plotinos ise (M.S. 205-270) güzelliği psikolojik ve metafizik boyutları ile değerlendirmiş ve güzelliğin uyumdan farklı bir şey olduğunu, duyumla hissedilen basit bir olgu olmadığını; sanat ve çevre

oluşumunda güzelliğe yaklaşımın metafizik olması gerektiğini vurgulamıştır (Cerver, 2003) (Şekil 3.1).

Estetik sadece sanattaki güzeli değil, yani sadece sanat felsefesini değil, doğadaki güzeli de kapsamaktadır. Dolayısı ile hem doğal hem yapay öğelerin değerlendirilmesinde yararlanılan bir algılar öğretisi, duyu bilimdir (Bozkurt, 2000).

Şekil 3.1 : Superkiler Park, Kopenhag, Danimarka (URL 27)

3.1. Kent Mobilyaları ve Çevre İlişkisi

Kent mobilyaları, bulunduğu kentin kimliğini taşıyan veya kente kimlik kazandıran elemanlardır. Kullanıldıkları kentin mimari özellikleriyle bütünleşmeleri, kent kullanıcılarının kabullenmesi ve beğenisi açısından önemlidir. İyi tasarlanmış, kenti yansıtan ya da tamamlayan bir kent mobilyası zamanla kentin simgesi haline gelebilir. Buna örnek olarak Londra'nın kırmızı telefon kulübeleri (Şekil 3.2) ve Paris Notre Dame Köprüsü üzerindeki aydınlatma elemanları gösterilebilir (Şekil 3.3).

Şekil 3.2 : Londra, İngiltere (URL 28)

Şekil 3.3 : Paris, Fransa (URL 29)

Kent mobilyalarının hem kentle hem de birbirleriyle uyum içinde olması kentsel tasarım yönünden olumlu olur, çünkü bu elemanlar birbirlerinden bağımsız olarak tasarlandıklarında, çoğu zaman kentte estetik bir görüntü yerine karmaşa yaratır. Kentsel tasarım yönünden bu karmaşayı önleyebilmek için mobilyaların tasarımı veya seçimi kent veya kentin bir parçası bütününde düşünülmelidir. Uyumlu biçimde tasarlanmış ve bir araya getirilmiş olan oturma birimleri, çöp kutuları, işaret levhaları, aydınlatma elemanları vb. mobilyalar kentsel mekânda olumlu görsel etkiler yaratır.

Kent mobilyalarının tasarım ve/veya seçim sürecinde birçok kentsel tasarım etkeni analiz edilmelidir. Bu etkenlerin içinden özellikle; mimari, doğal, sosyal çevre ve iklim iyi değerlendirilmelidir. Özellikle mobilyaların içinde kullanıldığı mimari çevre, tasarımcıya ölçü, desen, renk, malzeme, nitelik ve yapım detayları konusunda karar vermede yardımcı olabilir. Malzeme ve renk seçimi kent mobilyalarının tasarımında dikkat edilmesi gereken önemli konulardandır ve kent mobilyalarının bu özelliklerinin çevreyle uyumlu olmasına özen gösterilmelidir. Çevredeki yapıların, peyzajın renksel özellikleri ve gereçleri, renk seçimi için yardımcı olabilir. Renk, gerecin yansıtma biçimi yani dokusu göz önünde bulundurularak değerlendirilmelidir. Gereç seçiminde dikkat edilmesi gereken bir diğer etken de dış hava koşullarıdır. Kent mobilyalarının gereçleri, kullanılacakları kentsel alanın iklimsel özelliklerine göre suya, rüzgâra, güneşe, toza dayanıklı ve bakımı kolay olmalıdır. Kent mobilyaları sürekli bakım gerektiren öğelerdir. Bu hem kent kullanıcılarının zarar görmesini engellemek hem de çevreye saygı açısından önemlidir. Türkoğlu'na göre "Çevreye zarar verme eğiliminde

(Vandallık) olan kişilere cesaret verebilecek görüntülerin gecikmeden ortadan kaldırılmasıyla bu tür eylemlerin daha az tekrarlandığı bilinen bir gerçektir” (Türkoğlu, 1991).

Ayrıca kent mobilyalarının etkin olarak kullanılabilmesi için; ergonomik olmaları, kullanıcılar tarafından verilebilecek zararları önleyici çözümleri barındırmaları ve periyodik olarak bakımlarının yapılması gerekir.

3.2. Kent Mobilyalarında Estetik Değerlendirme İçin Kullanılabilecek Tasarım İlkeleri

İnsan yapısı mekânlarda çevre, o yerde bulunan elemanlar, biçimler, dokular ve renklerden oluşur. Mekânın estetik değerleri ile ürün arasında birliğin olması önemlidir. Mekânsal tasarıma eklenen her eleman var olan kimliğe olumlu yada olumsuz olarak katkıda bulunacaktır (Güneş, 2005). Estetik algı her kişinin kendi yaşamsal öngörülerine göre değişmekle birlikte kültür ortaklığıyla kent kimliğinin bir parçası olan yapay elemanların şekillenmesinde rol oynar (Özer ve diğ., 2010).

Kent, mekânların oluşturduğu bir bütündür. Mekân içinde tasarlanan, özgünleştirilen donatı elemanları mekânı düzenlerken aynı zamanda kent içindeki donatı alanları için de bir sistematik oluşturmalıdır. Mekân ölçeğinde başlayan tasarım çalışmaları planlama aşamasında kent içinde aktivite çeşitliliği oluşturmaktadır. Kamusal dış mekânların taşıdıkları anlam, sahip oldukları düzenleme, tasarım ve detay özelliklerine bağlı olacaktır (Moughtin, 1999). Mekânı donatma kavramı ile başlayan tasarım süreci kent ölçeğinde kentsel alanların yayılmasını sağlamaktadır. Donatı elemanları için gerekli bir takım tasarım ölçütleri vardır. Bunlar doğru ve uygun olarak kullanıldığında kent konforunu ve yaşam kalitesini artırıcı tasarımlar ortaya çıkmaktadır. Bu tasarım sürecinde oluşturulan donatı elemanları kentlerin kimliğini, mimarî yapı ile uyumunu ve imgesel özelliklerini bünyesinde bulunduracaktır (Sakal, 2007).

Kent mobilyalarını birer tasarım ürünü olarak ele alarak, birbirleri ve yer aldıkları kentsel mekânlar ile doğru ilişkiler kurmalarını sağlamak önemlidir (Bayraktar ve diğ., 2008). Çevre kimliği oluşumunda etkili olan simgesel özellikler, psikolojik etkiler, malzeme, doku ve renk öğeleri, donatılar, tanıtıcı öğeler, doğal dengeler ve buna benzer psikolojik ve biyolojik açıdan insana huzur ve mutluluk veren birçok eleman ve özellikler mekânların kalitesini artırırken (Suher ve diğ., 1996). Kentsel konfor ve kentsel estetik yaratmaya olanak tanırlar (Çakır ve Özenç, 2005; Yıldızcı, 2001).

Donatı elemanı tasarımı, üretimi, pazarlaması ve alana yerleştirilmek üzere seçiminde; çevre bilinci, görsel ve mimarî bütünlük, insancıl yaklaşımların yanı sıra; ekolojik farklılaşmaları tolere edecek malzeme kullanımı, toplumsal gereksinimleri karşılamaya yönelik çok yönlü durum değerlendirmelerinin yapılması, uygulamanın başarısı için gerekmektedir (Başal, 2002). Çevre kalitesinin artırılması ya da mekânsal standartların yükseltilmesine yönelik istem ve toplumsal baskıların oluşumu; doğrudan bilgi birikimi, ekonomik güç, sosyal ve kültürel kimlik gibi dengelerinin kurulmasına bağlıdır.

Yapısal düzenlemelerde işlevsel amaçların yanı sıra estetik kaygıların da düşünülmesi kaçınılmaz olacaktır (Erdoğan, 2006). Mobilyalar kent kimliğinin oluşumunda da etkin görev alabilirler. Bu nedenle tasarımlarının bilinçli bir şekilde yapılması gerekir (Bulut ve Atabeyoğlu, 2007; Güneş, 2005).

Kamu mekânlarında yer alan kent mobilyaları, toplumsal yaşam gereksinimlerini karşılayan, özellikli uzmanlaşmış yapı ve örgütlenmeleri ifade eden kentsel donatımları oluştururlar (Özaydın, 1991).

Kent mobilyası kavramı “kentsel donatı elemanları”, “çevre donatı elemanları”, “kent aksesuarları”, “çevre düzenleme öğeleri”, “peyzaj elemanları” vb. terimlerle ifade edilebilirler. Ancak bu terimler kapsamaları nedeniyle farklılıklar gösterebilirler. Örneğin donatı elemanları alt yapıyı da içerir ve daha büyük ölçekli olup kent yaşamının zorunlu öğeleri olan bina, okul, cami vb. mimari yapıları da kapsar.

Toplumlar arasında giderek gelişen iletişim ve çeşitli akımların toplumları karşılıklı etkilemesi sonucunda, nesne kullanımına ilişkin uygulamalarda farklılıklar gittikçe azalmaktadır. Toplumlar karşılıklı olarak birbirini etkilemekte, bunun doğal bir sonucu olarak da donatı elemanlarının tasarımı ve kitlesel üretimi yanı sıra, farklı ülkelerde pazarlanması farklı kentlerde benzer görüntüler oluşmasına neden olmaktadır. Her kentin kendine özgü doğal, tarihi ve kültürel yapısı kentlere kimlik kazandırmakta veya kent kimliklerinin yaşatılmasında rol oynamaktadırlar (Şişman ve Yetim, 2004).

Kent mobilyaları; antropometrik ölçüler açısından belli standartlara göre tasarlanmalı, tasarımlarında fonksiyonel ve estetik (çizgi, ölçü, biçim, renk, doku vb.) özellikler dikkate alınmalı, aynı zamanda olabildiğince özgün tasarımlara sahip olmalıdırlar (Pekin ve Timur, 2008). Kent mobilyalarında ilk örnek ve standardizasyon uygulaması yerine kullanılacakları

mekânların özellik ve işlevleri dikkate alınarak özgün tasarımlar yapılmalıdır (Akyol, 2006). Yine kent mobilyalarında da kullanım biçiminin kolay algılanabilir olması önemlidir (Hacıhasanoğlu, 1991).

Mekânların algılanabilirlik ve kullanılabilirlik sürekliliğinin başarılabilmesi için tasarım elemanlarının vurgulanması ve bireyin alışkanlıklarına, tepkilerine, içgüdülerine, yanıt verecek şekilde düşünülmesi gerekir (Çınar ve Çetindağ, 2009). Kent mobilyaları tasarımında farklılık oluşturabilecek ve kullanıcıların beğeni düzeyini etkileyebilecek ölçütler; renk uyumu, ölçü/oran dengesi, işlevsel uygunluk, malzeme uyumu, bakımlı/temiz olma, modern olma, yeni olma, tarihi nitelikte olma, tarihe atıf yapılması, farklı olma, etkileyici olma, ilginç olma, gösterişli olma, orijinal/özgün olma, konumunun iyi olması, çevre ile uyumlu olma, çevre ile karşıt olma, anlamsal ve anıtsal olma, simgesel olma, görsel zenginlik oluşturma olarak belirlenmiştir (Aksu, 1998).

Tasarım sürecinde ortaya konan ürün belirli bir amaca hizmet etmeli, bilinçli bir düşünce sonucu ortaya çıkarak işlevsel olmalı, alışılmışın ötesinde ve daha önce hiç yapılmamış ya da benzerlerinden çok farklı bir görsellikte, kendine has bir özellik taşımalıdır (Önlü, 2010) (Şekil 3.4).

Şekil 3.4 : Garda Gölü, Torbole, İtalya (URL 30)

Bu çalışmada kent mobilyası konusunda tasarım elemanları arasında yer alan biçim, renk, doku ya ek olarak özellikle kent mobilyası tasarımında öne çıkan işlevsellik ve malzeme konuları da ilave olarak irdelenmiştir. Belirlene bu kavramların insanlar üzerindeki etkileri ölçülmeye çalışılmıştır.

3.2.1. İşlevsellik

İşlev “Bir bütünün her bir parçasının kendine düşen görevi yerine getirmesi ve kendi üstündeki sistemin görevini yapmasına ve böylece bütünün işlemesine yardımcı olmasıdır” şeklinde tanımlanmaktadır (Gür, 1996). Yine işlev, kullanım veya işleyiş bakımından amaca uygunluk olarak tanımlanmaktadır. Mimarlıkta işlev; amaç, gereklilik ve uygunluk kavramlarını içermektedir (Arcan ve Evcı, 1999). Tasarımların işlevsel ve estetik ölçütlerin birleşimiyle ortaya çıktığı söylenebilir. Tasarımda bir sistem söz konusudur. Bu sistem içinde bileşenlerin neler olduğu, sistemin yapısının nasıl oluşturulduğu, sistemin nasıl ayakta tutulduğu, işlevlerin neler olduğu önemlidir. Bir tasarım yapılırken ilk düşünülecek olan onun ne için kullanılacağıdır, işlevinin ne olacağıdır (Ertaş, 2007).

İşlev, diğer bir adıyla fonksiyon, en basit tanımı ile ortaya konan ürünün bir amaca hizmet etmesidir. Diğer bir tanımla, referans ettiği şeyin sonucudur. İyi bir tasarım estetik tasarım ve işlevselliğin başarılı birlikteliğinin sonucudur. Bu da yaratıcılığın hem estetik hem de işlevsel açıdan iş başında olduğu anlamına gelir (Önlü, 2010). Kaliteli, kimlikli, insanlara keyif veren mekânlara sahip olmak, fonksiyonel, estetik ve ekonomik olarak üretilmiş, amacına uygun yerde ve adette kullanılmış kent mobilyalarının o mekâna yerleştirilmesi ile mümkündür (Yıldırım, 2011).

Bir kent mobilyası tasarımında, işlevsellik ön planda tutulmalıdır. Bir kent mobilyasının işlevsel olarak tanımlanmasında en önemli unsur insan ergonomisine uygun olmasıdır (Hacıhasanoğlu, 1991). Özgün bir kent mobilyası tasarımı işlevsellik taşıyorsa, bulunduğu mekân için sorun oluşturabilir. (Şekil 3.5) Kent mobilyası tasarımında işlevsel yönden, amaca uygun formlar seçilmelidir. Mekân tasarımlarından beklenen işleve göre kullanılacak donatı elamanları, karmaşayı ve obje yoğunluğunu önlemiş olacaktır. Sakal’a göre “Böylece kullanıcı uyumlu, özgün ve rahat bir mekânda en iyi şekilde hizmet alacaktır” (Sakal, 2007).

Şekil 3.5 : İşlevsel, Vancouver, Kanada (URL 31)

Belli işlevlere dönük etkinlikleri değil, doğrudan kentlinin dış mekânı kullanırken oluşacak gereksinmelerine dönük işlevlere ilişkin kullanımlar bu sınıfa girer. Kentsel kamusal mekânlarda insanların gereksinmelerini karşılamak amacıyla ortaklaşa kullanılan mobilyalar birden çok işlevi sağlayarak çok amaçlı olarak kullanılmaktadırlar. Kent mobilyalarını;

1. Koruma Amaçlı: Kent içi trafik akışını düzenleyen trafik lambaları, trafik işaret panoları, aydınlatma elemanları
2. Dinlendirme Amaçlı: Oturma elemanları
3. Temizlik amaçlı: Çöp kutuları
4. Eğlendirme amaçlı: Rekreasyon ve çocuk oyun alanlarında yer alan kent mobilyaları
5. Satış ve alış-veriş amaçlı: Büfeler, bilet gişeleri, otomatik alış-veriş makineleri
6. İletişim kurma amaçlı: Telefon kabinleri
7. Barındırma amaçlı: Gölgelekler, tenteler, otobüs durakları
8. Yönlendirme amaçlı: Yer döşeme kaplamaları, sokak levhaları, alt ve üst geçitler
9. Sınırlayıcı amaçlı: Çitler, parmaklıklar, duvarlar, çiçeklikler, ağaç dibi korumaları
10. Bilgi verme amaçlı: İlan ve reklam panoları, meydan saatleri
11. Süsleme amaçlı: Çiçeklikler, heykeller ve su oyunları

Olarak gruplandırabiliriz.

3.2.2. Biçim

Bir bütünün yapısı biçim olarak tanımlanmaktadır. Biçim; salt tek başına algılanmaz, çevresinde olan biçimlerle ilişkisi oranında algılanır. Bu konuda, bir biçimin incelenmesinde bu biçimi oluşturan öğeler arası ilişkilerin ve çevresindeki başka biçimlerle olan karşılıklı etkileşimin belirlenmesi gerekmektedir (Ertaş, 2007).

Biçim; işlev, ölçü ve malzemeyi belirler. Bir nesnenin biçimi, o nesneye bağlı işlevden ve ondan istenen hizmetten türemektedir (Şekil 3.6).

Kent mobilyalarında da kullanım biçiminin kolay algılanabilir olması önemlidir. Algılama süreci ve algı ile ilgili ölçütler içerisinde güven verme etkin olan bir başka faktördür (Hacıhasanoğlu, 1991).

Şekil 3.6 : Biçim, Hamburg, Almanya (URL 32)

Biçim bir yerin karakterinin belirlenmesinde de önemli bir yer alır. Yer karakteri bir başka deyişle hissedilen kimliği, biçim, malzeme, doku ve renk gibi belirli özellikleri, hem de zamanla insan tarafından oluşturulmuş kültürel bileşimleri kapsar.

Örneğin; aydınlatma elemanlarını düşünürsek, kentlerde farklı mekânların aydınlatma biçimlerinde ve burada yer alacak aydınlatma elemanlarının kullanımlarında farklılıklar olduğunu görürüz. Araç yolları, yaya yolları, meydanlar, parklar, bahçeler ve yeşil alanların aydınlatılmasında farklı aydınlatma tipleri kullanılacaktır (Harris, 1988). Bu aydınlatma tiplerini belirleyecek aydınlatma elemanlarının farklı biçimsel özellikleri olacaktır (Şekil 3.7).

Şekil 3.7 : Biçim, Güneşli Aydınlatma, Londra, İngiltere; İşlevsel Aydınlatma Elemanı, Budapeşte, Macaristan (URL 33 ve URL 34)

Bir başka örnek olarak oturma elemanı biçimlerini düşünürsek; oturma elemanının biçimi kullanımını etkileyecektir. İki üç kişilik oturma elemanları (Şekil 3.8) yalnız başına oturmak isteyen insanlar için alternatifler sunarlarken, eğrisel formda tasarlanan oturma yerleri (Şekil 3.9) insanları daha çok sohbet etmeğe ve sosyal olmaya teşvik edecektir.

Şekil 3.8 : Biçim, Victoria, Avustralya (URL 35)

Şekil 3.9 : Biçim, Breda, Hollanda (URL 36)

3.2.3. Malzeme

Kent mobilyaları zaman içerisinde teknoloji ile gelişen malzeme çeşitliliği ve moda akımlarından etkilenecek şekilde tasarımsal süreçte farklılıklar ve yenilikler göstermektedir. Tasarımda malzeme seçiminde ürünün işlevinin yanı sıra tasarlanan üründe yaratılmak istenen görsel etkinin dikkate alınması gerekir. Malzeme çeşitliliği, farklı biçimler yaratabilmekte, ürünlerin görsel kalitesini arttırmakta ve tasarımı zenginleştirmektedir (Ertaş ve Bayazıt, 2004).

Kent mobilyalarının açık alanlarda kullanımlarında iklimsel farklılıklara uyum ve dayanıklılık önemlidir. Kent mobilyalarının çevre koşullarına karşı uzun ömürlü olmaları için tasarım aşamasında doğru malzeme seçimi, doğru konumlandırma gibi faktörler de dikkate alınmalıdır. Mobilya seçimi ve tasarımında güneş, genleşme ve daralma, rüzgâr stresi, nem ve aynı zamanda tuz, buz veya don gibi iklimsel faktörler hesaba katılmalıdır. En iyi tasarım, güçlü, basit şekilleri ve doğal malzemeleri kullanmaktır (Simonds, 1998; Gage, 1975).

Kullanılan malzemenin özellikleri, ürünün dayanıklılığı ve yarattığı psikolojik etkiler bakımından önem taşımaktadır. Beton oturma birimi, aynı ölçülerdeki ahşap olanla karşılaştırıldığında, kütleli ve ağır bir görüntü verir (Hacıhasanoğlu, 1991). Kent mobilyalarında malzeme seçim nedenlerini; işleve uygunluk, çevre koşullarına uygunluk ve biçimlenmeye uygunluk olarak özetlenebilir (Zülfikar, 1998). Kent mobilyası yangın riskinin olduğu yerlerde metal, tuğla, taş ve ahşap gibi yanma riski olan malzemelerden seçilmemelidir (Hacıhasanoğlu, 1991; Calkins, 2012).

Kent mobilyalarında kullanılan hammadde ve malzemelerin stok yerine, istenilen kalite özelliklerine sahip olması şartıyla girişinin sağlanmasıdır. Tedarik kaynaklarının

değerlendirilmesi, malzeme özelliklerinin hazırlanması ve kabul muayenesi ve test yöntemlerinin, ekonomik örnekleme yöntemlerinin seçilmesi bu aşamada yapılması gereken kontrollerdir.

Kent mobilyalarında en çok kullanılan malzemeler çelik ve ahşap, diğer alternatifler ise taş, beton, geridönüşümlü plastik ve cam vb. gibi malzemelerdir. Malzeme seçimi içeriğe ve tasarımdaki sınırlamalara göre değişecektir. Örneğin; mobilyanın vandalizme dirençli olması, bütçe konusu ve mobilyanın ne sıklıkta kullanılacağı konuları önemlidir.

- *Çelik*

Çelik çok yönlü kullanımı, güçlü ve hafif olması ve istenilen şeklin verilebilmesi özelliklerinden en çok tercih edilen malzemedir. Dayanıklısıdır, paslanmaya darbelere karşı dirençlidir. Az bakım gerektirir. Diğer malzemelerle kıyaslandığında geridönüşümle üretilebildiğinden oldukça ucuzdur.

- *Ahşap*

En çok tercih edilen malzemelerden biridir. Doğal bir malzemedir, Diğer malzemelerin tersine, soğuk havalarda sıcak, sıcak havalarda soğuk hissettirir. Dezavantajı, yağmurdan sonra metal malzemeye göre daha geç kurur ve daha çok bakım gerektirir. Vandalizme dirençsizdirler.

- *Beton*

Beton malzeme ağır olmasından dolayı monte edilmeye ihtiyaç duymayabilir. Sprey boyalar dışında vandalizme karşı da dirençlidir. Uzun ömürlü ve estetik olarak çekici bir malzemedir.

- *Taş*

Beton gibi taş da dayanıklısıdır, vandalizme dirençlidir. Yağmur sonrası kuruması zordur ve estetik kaygılar düşünüldüğünde tasarımda sınırlı olanaklar verir (Site Furnishing, 2015).

- *Plastik*

Geri dönüşümlü malzemeler genellikle düzgün bir yüzey ve görünüm veren plastikten yapılırlar. Ahşap malzemeye göre daha uzun ömürlü, daha az bakım gerektirir, uzun vadede daha ucuzdur.

Mobilya tasarımlarında yukarıda belirtilen malzemeler tek başlarına kullanılabilirler gibi, birkaç malzeme bir arada da kullanılabilir (Şekil 3.10).

Şekil 3.10 : Malzeme, Ahşap Telefon Kulübesi, Londra, İngiltere; Alüminyum Telefon Kulübesi, Rusya; Çelik Telefon Kulübesi, Amerika Birleşik Devletleri (URL 37, URL 38 ve URL 39)

Tasarlama eyleminin ilk aşamalarında amaç ve işlev belirlendiği gibi, ürünün oluşmasında kullanılacak olan malzeme türleri de belirlenmelidir. Tasarımda işlevsellik ve görsellik bir arada düşünülmeli, işlevsel gereksinmelerinin yanında estetik gereksinmelere de cevap verecek biçimde tasarlanmalıdır. Önceden belirlenen ve istenilen görsel etkiye ulaşmak, belirli tasarım ilkeleri çerçevesinde ortaya çıkarılan tasarım ve malzeme kullanımı gibi faktörlerle gerçekleştirmek mümkündür (Ertemli, 2010).

3.2.4. Renk

Asatekin'e göre; ürünlerin tasarımında renk, ürün-kullanıcı ilişkisini yapılandıran, ürünün malzeme, yapı veya fonksiyon özelliklerini yansıtan bir faktör olarak kullanılmaktadır. Bir nesne görsel olarak daima renk ve biçim bütünlüğü ile tanımlanır. Biçim renkten daha etkin bir iletişim aracı olarak öne çıksa da renk bu biçimi tamamlayan, onun ifade niteliklerini içeren bir eleman olarak değerlendirilir (Asatekin, 1997; Sağocak, 2005).

Estetik amaçlara hizmet eden, mekânın niteliğini belirleyen ve algılama sisteminin bir parçası olan renk, kentsel mekânlarda yapılan düzenlemelerde, malzemeyi, tasarımı, kullanılan donatı elemanlarını ortaya çıkararak mekâna ayrı bir derinlik ve boyut katmaktadır (Kıran, 1986).

Renklerin insanlar üzerinde oluşturduğu farklı psikolojik etkiler vardır. Örneğin, sıcak renkler heyecana ve uyarıya sebep olurken, soğuk renkler daha dinlendirici ve rahatlatıcıdır (Korkut, 2010).

Kent mobilyasının işlevini tamamlayabilmesi için görülebilir olmalı ve uygun renkli seçilmiş olması önemlidir (Gamito ve Silva, 2014). Her kent mobilyası çevresi ile zıt güçlü kromatik ve parlak renklere sahip olmalıdır. Böylece özellikle görme engelli insanlar gibi kullanıcılar tarafından daha kolay algılanabilir ve tanımlanabilirler (Barker, 1995). Örneğin çöp kutuları renkleri ile uzaktan fark edilebilir. İngiliz standartları kırmızı, turuncu, sarı ve mavi olmak üzere dört renk belirlemiştir. Beyaz, siyah ve gri de kullanılan renklerdir (Şekil 3.11). Çöp kutularının renkleri kullanıma başladıktan sonra da aynı algılanabilirliğini korumalıdır. Parlak renkler fark edilebilirlik açısından uygun olmaktadır buna rağmen koyu ve doğal renklerin paslanma ve kötü kullanıma daha dirençli olduğu ancak görsel olarak algılanabilirliğinin az olduğu görülmüştür (Cartwright, 1980).

Şekil 3.11 : Renk, Geri Dönüşüm Kutuları, Wiesbaden, Almanya (URL 40)

3.2.5. Doku

Doku her düzlemde var olan benzer veya tekrar eden alt parçalardan oluşan yüzeylerdir. Dokunun algılanmasında etkili faktörler: ışığın şiddeti, geliş açısı ve oluşturduğu gölge; mesafe (dokusu yoğun olan eleman dokusu seyrek olana göre daha uzakta algılanır); malzeme farklılıklarıdır. Kent mobilyası, doku ve biçim kavramları birbirleriyle çok yakından ilişkilidir. Tasarımda doku, hem teknik hem de estetik nedenlerden dolayı önem taşır (Şekil 3.12). Görsel

olarak ilginç yüzeyler yaratır ve küçük kusurları saklar (Ashby ve Johnson, 2004). Doku oluşturmada kullanılan malzeme çeşitliliği son derece önemlidir (Dascalu, 2011).

Şekil 3.12 : Doku, Çöp Kutusu, Varşova, Polonya (URL 41)

Doku, fiziksel ve görsel özelliklerin yanında, gerek ürünün strüktürü, gerek de kullanılan malzeme ile ürünün işlerliğine çok büyük katkısı vardır (Kın, 2007). Doku, bir ürüne karakter veren ve farklılık yaratan, önemli elemanlardan biridir. Üreticilerin rekabetinde, tasarımın stratejik önemi düşünüldüğünde, ürünün işlevsel olmasının yanı sıra, dikkat çekmesi ve fiziksel olarak fark yaratması, tüm üretici ve tasarımcıların başlıca amaçlarından biridir.

Kent mobilyalarının tasarımında oldukça değişik etmenlerin yer alması doğaldır. Bu etmenler arasında, gelenekler, önyargılar, tarihsel doku gibi faktörlerin var ettiği toplumsal yön, algılama sonucunda oluşan psikolojik yön, kullanılan malzeme özelliklerinin kazandırdığı anlamsal yön ve tasarım boyutunun getirdiği estetik yön gibi değişik faktörler söz konusudur (Güzel, 2003).

4. KENTSEL ÇEVREDE KENT MOBİLYALARI

4.1. Kent Mobilyaları Kavramı

İnsanlar ilk yerleşmeleri oluşturmaya başladıkları günden itibaren, kent mobilyası ilgili ilk örnekleri de oluşturmuşlardır. Bilinen kent mobilyası olarak tanımlanabilecek ilk örnekler. Romalılar döneminde kullanılmıştır. Tas veya ahşaptan yapılmış kilometre taşı işaretleri, savaş toplarından yapılmış babalar ya da yağ lambalarıyla kullanılan aydınlatma direkleri zamanın son derece işlevsel kent mobilyalarındandır. Günümüzde yaya alanlarında sıkça kullanılan banklar da demiryollarının yaygınlaşmasıyla istasyonlarda bekleyen insanların oturup dinlenebilecekleri nesnelere gereksinim duymalarıyla yaygınlaşmıştır (Anilsin, 2001).

Zamanla kentlerin kalabalıklaşması ve kent yaşamının gelişimi ve değişimiyle, farklı eylemleri barındıran kamusal alanlarda, tipki iç mekânlarda çeşitli gereksinimleri karşılayan mobilyalar gibi işlevsel elemanlara duyulan gereksinim artmış ve 1950’lerde İngiltere’de “kent mobilyası” kavramı, ortaya çıkmıştır.

Kent mobilyaları tasarımında mobilyayı karakterize eden; işlev, estetik, biçim, malzeme, renk ve doku ölçütleri önemlidir. Özgün ve yaratıcı kent mobilyaları tasarımları, yer aldıkları mekânlarda hem kullanım kalitesini hem de görsel kaliteyi arttırarak, kent kimliğini ve kullanıcıların psikolojik durumlarını olumlu yönde etkileyebilmektedirler.

Kent mobilyasının değişik tanımlamaları yapılabilir. Kent mobilyaları, kent kavramı ile birlikte, belirli süreçler sonucu, kullanıcıların gelişen ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik ürünlerden oluşan sistemlerdir (Hacıhasanoğlu, 1991). Kent mobilyası kentsel tasarımda bilgi- iletişim panosundan çöp kutusuna, meydandaki bir merdivenden heykele, çeşmeden telefon kulübesine kadar birçok işlevsel ve estetiksel / görsel amaçlı obje ve objeler bütününe içine alan bir olgudur (İlgin, 2001).

Uzun (2000) a göre, kent halkına hizmeti hedefleyen, onlara kent yaşamı içinde çeşitli kolaylıklar sağlayan, belli koşul ve standartlara bağlı olarak tasarlanıp üretilen, belli kurum ya da sektörlerce yapılan donatılara “kentsel mobilya” ya da “kent mobilyası” denilmektedir.

Gerek kentsel tasarım, gerekse peyzaj tasarımı çalışmalarında, insanların bilgi, güvenlik ve konforuna yönelik, ayrıca fiziksel gereksinmelerine karşılayan, çevre temizliği ile sağlık açısından da zorunlu olabilen çeşitli yapısal elemanlara gereksinim duyulmaktadır. Söz konusu elemanlar kent mobilyası olarak tanımlanmakta olup, tasarım bütünü içerisindeki diğer elemanlarla uyumlu olması gereken ve doğru kullanıldıklarında peyzaj tasarımının görsel kalitesini de yükselten unsurlardır (Altınçekiç, 2003).

Kente ait tüm açık alanlarda, kullanıcısının belirsiz olduğu, çeşitli açık alan işlevlerine yönelik, çoğunlukla sabit hizmet takım ve yapıları kent mobilyası olarak adlandırılmaktadır. Kent mobilyaları, kent kavramı ile birlikte, belirli süreçler sonucu, kullanıcıların gelişen ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik ürünlerden oluşan bir sistemdir (Haris, 1988).

Kent mobilyası özellikle; kentin bir parçası olmalı, bulunduğu yerin özelliklerini çağrıştırmalı, çevresini yaşatmalı, yerine göre canlı, dinamik, duruma göre ihtiyaç giderici, dinlendirici veya eğlendirici ve bilgilendirici özellikte olmalı, kullanılmaya davet edici bir nitelik yansıtmalı, güvenilir, sağlıklı, koruyucu ve nefes alan ortamlar oluşturmalıdır.

4.2. Kent Mobilyalarının Sınıflandırılması

4.2.1. Kullanım türlerine göre sınıflandırması

1. Geçici kullanım: Dış mekânın belli bir noktasında kısa süreli geçerken olan kullanımlar.
2. Sürekli kullanım: Kullanıcıların dış mekânın belli bir noktasını belli bir süre için, zaman harcayarak kullanması.
3. İşlevsel kullanım: Kentsel kamusal mekânlarda insanların gereksinmelerini karşılamak amacıyla ortaklaşa kullanılan mobilyalar birden çok işlevi sağlayarak çok amaçlı olarak kullanılmaktadırlar (Asatekin, 1976). Belli işlevlere dönük etkinlikleri değil, doğrudan kentlinin dış mekânı kullanırken oluşacak gereksinmelerine dönük işlevlere ilişkin kullanımlar bu sınıfa girer.

4.2.2. Kentsel kamu alanlarının kentsel dekorasyonu açısından sınıflandırması

- Sınırlandırıcılar (caydırıcılar, sınırlayıcılar, yaya bariyerleri, trafik bariyerleri vb.),

- İşaretleme (yönlendiriciler, yer belirleyiciler, bilgi- iletişim panoları, reklamlar, posterler, ticari tabelalar, sokak levhaları- numaraları),
- Üstü örtü elemanları (duraklar, gölgelikler, pergolalar),
- Aydınlatma elemanları (yol aydınlatıcıları, alan aydınlatıcıları),
- Oturma birimleri (banklar, sandalyeler, grup oturma elemanları),
- Satış birimleri (kiosklar, sergi pavyonları, büfeler vb.),
- Su ögesi (süs havuzları, çeşmeler, tulumbalar, kanallar, yangın musluğu vb.),
- Diğer öğeler (bayrak direkleri, çöp kutuları, posta kutuları, umumi tuvaletler, çiçeklikler, bilet otomatları, bisiklet park yerleri, saatler, parkmetreler vb.).

4.2.3. Teknik donatısına göre kent mobilyaları

Teknik donatısına göre kent mobilyalarını iki gruba ayırabiliriz.

Alt Yapıyla İlişkili Kent Mobilyaları: Aydınlatma elemanları, Bilgi iletim ve işaret panoları, telefon kulübesi, toplu taşıma durakları, meydan saatleri, su ögesi, satış birimleri.

Alt Yapıyla İlişkisi Olmayan Kent Mobilyaları: Zemin kaplamaları, çöp kutuları, çiçeklikler, üstü örtü öğeleri, ağaç altı koruyucuları, bisiklet parkları, oyun alanı elemanları, plastik sanat objeleri.

4.2.3.1. Alt yapıya bağlı kent mobilyaları

4.2.3.1.1. Aydınlatma elemanları

Uluslararası Aydınlatma Komisyonu CIE (Commission internationale de l'éclairage, international commission on illumination) tarafından ise aydınlatma, “nesnelere ve çevrelerinin görülebilmesi amacı ile ışık uygulaması” biçiminde tanımlanmıştır (Işık, 2003). Aydınlatmada ana amaç görsel konforun sağlanmasıdır. Yetersiz aydınlatılmış ortamlar görsel performansın düşmesine, konforsuzluğa, yanlışlıklara, güvensizliğe, estetik ve mimari özellikler bakımından uygunsuzluğa yol açabilir (Ünver, 2001). Işığın amaca ve aydınlatma tasarımına en uygun biçimde kullanılabilmesi ve istenilen etkinin yaratılması açısından yapay ışık kaynağının seçimi de çok büyük önem taşır (Şekil 4.1).

Şekil 4.1 : Aydınlatma Elemanı, Basel, İsviçre (URL 42)

Kentlerin yapay ışık kaynakları ile gece aydınlatılması, “dış aydınlatma” olarak nitelendirilmektedir. Dış aydınlatma kapalı mekânların dışında kalan tüm açık alanların aydınlatılmasını içerir (Anonim, 1989).

Kent mekânlarında yapılan aydınlatma tasarımları;

1. İnsanların kullandıkları alanlarda örneğin daire/apartman çıkışlarında ya da otobüs duraklarında güvenliği artırır.
2. İyi aydınlatılmış odak noktaları (çeşmeler, binalar, köprüler, kuleler, heykeller vb.) insanlara yön bulmada yardımcı olarak, insanların nerede bulduklarını anlamalarını sağlarlar. Bir alanın kimlik ve tarihini açığa çıkarır. Tarihi detayların iyi aydınlatılması ile alanın özgün niteliklerine dikkat çekilecektir.
3. Kent mekânlarında canlı bir etki yaratırlar.

Aydınlatma elemanları, kentsel mekânlar da mekânın karakterine etki eden en belirgin öğelerdir. Kentlerde farklı mekânların aydınlatma biçimleri ve burada kullanılan aydınlatma elemanları da farklı olmaktadır. Bunlar araç yollarının aydınlatılması, yaya yolları ve meydanların aydınlatılması, parklar, bahçeler ve yeşil alanların aydınlatılması olarak üç guruba ayrılmaktadır (Haris, 1988).

Bu gruplama, Aydınlatma elemanlarının farklı işlevsel ve biçimsel özellikleri dolayısıyla yapılmaktadır. Bu özelliklere bağlı malzeme ve üretim farklılıkları da ortaya çıkmaktadır.

Aydınlatma Elemanlarının Sınıflandırılması:

1. Dış aydınlatma
2. Alanların Aydınlatılması
3. Araç Yollarının Aydınlatılması
4. Kentsel Değerlerin Aydınlatılması
5. Yapı Yüzeylerinin Aydınlatılması
6. Plastik Öğe Aydınlatılması
7. Yaya Yolu ve Meydanların Aydınlatılması
8. Park, bahçeler ve yeşil alanların aydınlatılması

4.2.3.1.2. İşaretler Levhaları

Kent mekânı bireye özgü olmayıp, toplumsal olması sebebiyle, etkileşim ve iletişimin en yüksek düzeyde olduğu yerdir. Ortak bir kullanım alanı olması sebebiyle kent mekânının düzeninin ve işlerliğinin sağlanabilmesi ve korunabilmesi için bilgilendirici ve yönlendirici elemanlara ihtiyaç duyulur (Alpagut, 2009). Kamusal mekânlar da, iletişimi sağlayan bu öğeler kent mekânı içinde, insanların birbirleriyle ve çevreleriyle olan ilişkilerini düzenleyen ve insanların o çevreye oryantasyonunu sağlayan öğeler bütünüdür (Şekil 4.2). Amaç, işaretlerle bilgi akışını netleştirmek ve düzenlemektir (Bulduk, 2011).

Şekil 4.2 : İşaret Levhaları, Kuş Parkı, Singapur, Singapur (URL 43)

İşaretlemeleri; bilgilendirici ilan panoları, haritalar, eğitici işaretler ve yönlendirme levhaları olarak dört gruba ayırabiliriz.

1. Bilgilendirici ilan panoları: Ziyaretçilere turnuvalar, park olayları ve aktiviteler, yenileme veya yönetim planları hakkında bilgi verirler. Parkla ilgili ve parkta sunulan olanaklarla ilgili daha geniş bilgi edinme olanağı sağlarlar.
2. Haritalar: Parkın içerisinde ve park yolları boyunca, park girişlerinde yer alan haritalar kullanıcıların parkla ilgili bilgiler verirler. Haritalar ziyaretçilere park boyunca rehberlik ve yönlendirme hizmetleri yapmalarının yanısıra, ilgilendikleri özel alanlara ziyaret olanağı da sağlarlar. İyi bir harita çevrenin her bir detayını göstermekten çok, ziyaretçiler için yönlendirmeyi desteklemelidir (Kaplan, 1998) Kullanışlı park haritaları parkın tamamını kapsarlar; park sınırlarının yanısıra, cadde bağlantılarını, yaya yollarını ve o an park içerisinde bulunan yeri de gösterirler.
3. Eğitici işaretler: Özel yerler ve doğal çevre içerisinde yer alan belli ağaçlar, yollar, çiçekler veya diğer elemanları belirterek; insanların doğal çevre ile etkileşimlerini eğlendirici bir şekilde sağlarlar.
4. Yönlendirici levhalar: Özellikle doğal alanlara yerleştirilen yönlendirme levhaları insanlara mekân ve güvenlik hissi sağlarlar.

Mesajın ifade edilmesinde işaretlerin yer seçimi önemlidir. Geleneksel işaretlere ek olarak haritalar, kiosklar ve diğer elemanlarda işaret görevi görürler.

Yayalar tarafından kullanılan işaretlerin tasarımı ve yerleştirilmesi kullanıcının görüş sahası, yazıların ölçeği, yazıların oranı, yazılar ile arka fonu arasındaki ilişkiler gibi konuları içerir. İşaret levhalarında insanlara yardım için kullanılan yazı tanımlarını tamamlamakta uluslararası standart grafik semboller kullanılmalıdır. Levhalar üzerindeki yönlendirme okları açık olmalıdır (Yücel, 2006).

4.2.3.1.3. Telefon kulübesi

Kent içerisindeki haberleşmeyi sağlayan elemanlardır (Şekil 4.3). Üç temel şekilde görülebilirler: Taşıyıcı üzerinde, duvara monte edilmiş ve kabin içinde.

Şekil 4.3 : Telefon kulübü, Londra, İngiltere (URL 44)

Telefon kulübeleri, yaya yolları, otobüs durakları, tren ve yeraltı treni istasyonları, hava alanları, alış-veriş merkezleri, geçitler ve meydanlar gibi yaya hareketinin yoğun olduğu yerlerde gruplar halinde ve çok sayıda, buna karşılık eğlendirilen alanları, parklar, çocuk oyun alanları ve spor alanları gibi yoğunluğun daha az olduğu yerlerde ise en çok gereksinim olan noktalara yerleştirilir (Mukodo, 1989).

4.2.3.1.4. Meydan saatları

Saatler, insanlara zamanı hatırlatmanın yanında, buldukları mekâna da estetik değer katarlar. Meydan saatleri, su oyunları, plastik objeler gibi kent mobilyaları yaya ve araç trafiğinin yoğun olduğu mekânlarda, çoğu zaman insanların birbirini bekleme ve buluşma noktalarını oluştururlar. Bu nedenle bu tip elemanların konumlandırılması fonksiyonel ve estetik açıdan oldukça önemlidir ve üzerinde önemle durulmalıdır. (Zülfikar, 1998). Saatler, en çok tren ve yeraltı treni istasyonları, otobüs durakları, hava alanları, yaya yolları, meydanlar ve parklarda yer almaktadırlar (Şekil 4.4).

Şekil 4.4 : Meydan saati, New York, Amerika Birleşik Devletleri (URL 45)

4.2.3.1.5. Su ögesi

İşlevsel ve görsel özellikleri su kullanımını tarih boyunca vazgeçilmeyen bir tasarım elemanı yapmıştır. Kentsel alanlarda su elemanları pek çok farklı form ve biçimde görmek mümkündür (Şekil 4.5). Tasarım amaçları buldukları mekânın özelliklerine ve tasarım konseptine bağlı olarak değişir. Bunlar görselliğin, psikolojik ve işitsel nedenlerin ön planda olduğu estetik nedenler olabileceği gibi, mekânın konforunu artırıcı, fonksiyonel nedenlerde olabilir (Booth, 1990).

Şekil 4.5 : Su Ögesi, Pekin, Çin (URL 46)

4.2.3.1.6. Satış birimleri

Satış birimleri, yaya ulaşımının yoğun olduğu yerlere, kavşak noktalarına, otobüs durakları, tren ve yeraltı treni istasyonlarına, vapur iskelelerine ve parklardaki uygun köşelere yerleştirilerek, insanların hemen ulaşmak isteyeceği gazete-dergi, kitap, yiyecek- içecek satışının yapıldığı kent mobilyalarıdır (Zülfikar, 1998) (Şekil 4.6). Satış birimlerinin kiosklar ve ATM'ler olarak iki grupta sınıflandırılabilir.

Şekil 4.6 : Satış Birimi, Paris, Fransa (URL 47)

4.2.3.1.7. Bakım kapakları

Kentsel altyapıda herhangi bir sorun olduğunda tamirat için kullanılan kapaklardır. Yeraltındaki servislerle ilgili tesisata ulaşabilmek bakım bacaları, bakım odaları ve bunların kapaklarını tasarlamak önemlidir (Zülfikar, 1998).

4.2.3.1.8. Otobüs durakları

Otobüs durakları otobüslerin yolcu indirip bindirdikleri, yolcuların otobüs beklerken kullandıkları bir geçiş elemanı olarak tanımlanabilir (Şekil 4.7). Otobüs duraklarının amacı durağın yerini belirtmek ve yolcuları, beklerken maruz kalacakları etkilerden korumaktır. Bu etkiler yağmur, rüzgâr, ortamın gürültüsü gibidir. Otobüs durakları 5dk.'dan en fazla 30dk.'ya kadar ki kısa sürelerde kullanılacağından insanlara kısmi koruma sağlaması yeterlidir. Duraklar bir şehirde varış noktası değil geçiş noktasıdır (Zülfikar, 1998).

Şekil 4.7 : Otobüs durağı, Paris, Fransa (URL 48)

Durakların konumunun rüzgâr yönüne kapalı olmasına dikkat edilmelidir. Yurt dışındaki bazı örneklerde önü kapalı duraklara rastlamak mümkündür. Ayrıca, durak ile taşıt arasındaki mesafe, kullanıcıların açık hava koşullarından en az etkilenebilecekleri şekilde ayarlanmalıdır. Otobüs duraklarının özellikle kavşak noktalarından uygun bir uzaklıkta konumlandırılmasına dikkat edilmelidir.

4.2.3.2. Alt yapıya bağı olmayan kent mobilyaları

4.2.3.2.1. Çöp kutuları

Çöp kutuları kentsel mekânlarda insanların ürettiği çöplerin biriktirilmesine yardımcı olan ve çöpleri çöp istasyonlarına gerekli araçlarla naklinin yapılacağı zamana kadar koruyan elemanlardır (Mukodo, 1989) (Şekil 4.8).

Şekil 4.8 : Çöp kutusu, Bryant Park, New York, Amerika Birleşik Devletleri (URL 49)

Eğer bu yapılmazsa çöpler sokaklara atılmakta ve bu da çevre kirliliğini oluşturmaktadır. Çöp iki kaynaktan üremektedir. Birincisi sokaklarda, caddelerde, parklarda vb. kentsel mekânlar da insanların bir yerden bir yere giderken veya eğlence, dinlenme, spor, oyun, alış veriş aktivitelerini gerçekleştirirken ürettiği çöpler. İkincisi ise ev, işyeri, fabrika, atölye, otel vb. mekânlar da üretilen çöplerdir. Çöp kutularının herhangi bir mekân içindeki yerleştirilme sıklıkları ve boyutları (kapasiteleri) bölgenin özelliğine, yoğunluğuna, çöp kutularının boyutlarına ve toplanma sıklıklarına bağlıdır.

Çöp kutuları en çok gereksinim duyulabilecek noktalara yerleştirilmelidirler. Kolayca görülebilir olmalıdırlar. Yaya akışını kesmeyecek ve tekerlekli sandalyelerin geçişini engellemeyecek biçimde tesis edilmelidirler. Çöp kutuları için en iyi yerler, banklar veya telefon kabinleri gibi kent mobilyalarının yakınları veya yoğun kavşak noktaları, yiyecek satış birimleri, otobüs durakları, önemli yapıların girişleri gibi insanların yoğun olarak kullandıkları alanlardır (Yücel, 2007). Apartmanların, okulların, işyerlerinin çöplerinin toplandığı büyük kapasiteli çöp kutuları, konteynerler ise kaldırımlara açılacak olan cephelere, daha iyisi binaların bahçesinde veya altında yapılacak çöp konteyner yuvalarına konmalıdır. Aksi halde güvenlik ve estetik açıdan

sakınca oluşturur (Çokar, 2003). Özürlülerin çarpmasını önlemek için çöp kutuları yaya akışını kesmeyecek biçimde aydınlatma direklerine monte edilmelidirler. Çöp kutularının aydınlatma direği ile zıt renklere boyanması da görünürlüklerini artıracaktır (Yücel, 2007).

4.2.3.2.2. Oturma elemanları

Kentte sosyal mekân oluşturmak ve insanları istenilen bir mekâna toplamak için dinlenme, sohbet etme, birini bekleme veya sadece zaman geçirme gibi bir eylem ihtiyacını karşılamak amacıyla kullanılırlar (Şekil 4.9). Dış mekân da fiziksel dinlenmeye yönelik olan bu oturma birimleri kullanım yerine ve ürüne göre farklılık gösterirler.

Oturma elemanlarında özellikle konfor ve sağlık şartlarına uygun oturmanın sağlanabilmesi için kullanıcı ve takım arasındaki boyutlar önem kazanmaktadır. İnsan ve ürün ilişkisinde, temel alınması gereken en önemli özellik, ürün ile kullanıcının boyutsal uyum içinde olmasıdır. Bu uyum insanla en fazla doğrudan uyum içinde olan banklar içinde sağlanmalıdır. Boyutsal nitelikleri araştıran disiplin antropometridir. Vücudun standardize edilmiş belli pozisyonlarda korunarak anatomik olarak tanımlanabilen belli noktalar arasındaki boyutların saptanması ile elde edilir.

Şekil 4.9 : Oturma elemanları, Viyana, Avusturya (URL 50)

Oturma elemanlarını sabit veya hareketli olabilirler. Oturma elemanı tiplerini; arkalıklı, arkalıksız, kolluklu ve kolluksuz olmak üzere dört gruba ayırabiliriz. Park içindeki, su kenarlarındaki oturma birimleri çoğunlukla doğal malzemelerden yapılırlar; bunlar iskemle, koltuk veya bank gibi taşınabilir ya da zeminle bütünleşmiş sabit elemanlar olabilir (Hacıhasanoğlu, 1991). Oturma elemanı iskeletleri çelik, beton, döküm olabilir.

4.2.3.2.3. Çiçeklikler

Günümüzde, yeşil alanların hızla azaldığı ve betonlaşmanın yoğun olarak yaşandığı kentlerde, özellikle yaya mekânların da, dar caddelerde ve bitkilerin doğrudan toprakta yetiştirilemeyeceği durumlarda, betonun soğuk görüntüsünü kırmak ve o mekâna estetik bir değer katmak amacıyla, çeşitli biçimlerdeki bitki kapları kullanılmaktadır (Aslanboğa,1990) (Şekil 4.10).

Şekil 4.10 : Çiçeklikler, Boston, Amerika Birleşik Devletleri (URL 51)

Çiçeklikler, kullanıldıkları mekânlar da oturma elemanları, su öğeleri, aydınlatma elemanları gibi diğer kent mobilyaları ile birlikte çeşitli kompozisyonlar oluşturacak şekilde kullanılabilirler. Bitki kaplarının yerleştirilmesinde, özellikle bitkilerin ışık, sıcaklık, güneş gibi ihtiyaçları göz önünde bulundurulmalı, zararlı dumanlardan, aşırı rüzgârlardan ve kötü kullanımlardan etkilenmeyecek veya en az düzeyde etkilenecek şekilde yerleştirilmelerine dikkat edilmelidir.

Ayrıca bitki kapları, drenaj için bırakılan deliklerden akan fazla suların, çevreyi kirleterek kötü bir görüntü oluşturabileceği ve bu suların zamanla kaplama malzemesinin rengini değiştirebileceği de göz önünde bulundurularak, mümkün olduğunca kaplama ilgili yüzey sularının toplanma noktalarına yakın alanlara yerleştirilmelidirler (Zülfikar, 1998).

4.2.3.2.4. Üst örtü elemanları

Kentsel yaya bölgelerinde, parklarda ve rekreasyon alanlarında oturma ve piknik düzenlemelerinde güneş ve rüzgâr etkisini azaltmak üzere kullanılan elemanlardır. Genellikle pergola adıyla anılmaktadırlar (Hacıhasanoğlu, 1991) (Şekil 4.11).

Şekil 4.11 : Üst örtü elemanları, West Mesa Parkı, Mesa, Amerika Birleşik Devletleri (URL 52)

Tek ya da modüler olarak, konsol, yapı saçak, çadır ve asma çelik yapılar olarak tasarlanabilirler. Pergolanın tipine göre çatılar üzerine bez, branda, bambu, kamış ve hasır örtüler ile PVC ürünü yapay çatı örtüleri döşenebilir veya bitkiyle örtülebilir. Pergolalarda kullanılan sarımsı bitkiler, pergolanın estetik özelliğini kuvvetlendirici bir etki yapmalarının yanı sıra, kullanıcılar için konforlu bir ortam sağlarlar (Yücel, 2006).

4.2.3.2.5. Ağaç altı ızgaraları ve koruyucuları

Kentlerde toprak yüzeyi, beton, asfalt, taş ve benzeri malzeme ile kaplanmıştır ve toprak yüzeyi, sürekli olarak insanların ve araçların baskısı altında sıkışmaktadır. Bu tip yüzeyler üzerindeki ağaçların kök solunumu ve su alımı zorlaşmakta ayrıca sıkışan topraktaki yararlı organizmalarda ölmektedir. Ayrıca toprak yüzeyi örtülü olduğu için, yağmur suları toprağa sızamamakta ve sulama kaçınılmaz olmaktadır (Şekil 4.12).

Bunun yanında, yaprak döküntüleri toprağa karışmadan süpürüldüğü için toprakta doğal yolla gübreleme sağlanamamakta ve yapay olarak gübreleme gerektirmektedir. Bu problemler kısa sürede ağaçlarda gelişim bozuklukları ve büyüme tıkanıklıkları şeklinde kendini göstermektedir. Bu durumdaki ağaçlar için en iyi önlem, kök civarındaki geçirgen olmayan tabakanın kaldırılması ve böylece köklerin hava ve sudan faydalanmasıdır. Bu durumda geçirgen olmayan döşeme tabakasını kaldırmak ve ağaçların etrafına çeşitli tiplerdeki ızgaraları kullanmak önerilir.

Şekil 4.12 : Ağaç Altı Izgarı, Los Angeles, Amerika Birleşik Devletleri (URL 53)

4.2.3.2.6. Sınırlandırma elemanları

Sınırlayıcı elemanlar, insan yaşamı gereği belirli oranlarda çevre ile ilişkilerin kontrol altına alınmasını sağlamaktadır. İnsanın fiziksel olduğu kadar teknik ve güvenlik yönünden de çevre ile ilişkilerinin sağlanmasına gerek mahremiyet ve gerekse de koruma yönünden ihtiyaç duyulmaktadır (Şekil 4.13).

Günümüzde sınırlayıcı elemanların kullanımı, estetiği güçlendirici bir yapı olarak göze çarpmaktadır. Sınırlayıcı elemanlar estetik yönden kullanılacağı ortamın mimari, biçim ve anlayışına uymak zorundadır. Böylece ortaya çıkan düzenlemeler hem fonksiyonel hem de estetik açıdan yararlı ve yapıcı olmaktadır.

Sınırlayıcı elemanların temel amaçları; gizlilik, emniyet ve güvenlik, estetik, sınır belirleme, ulaşım kontrolü, çevresel özelliklerin kontrol edilmesi ve bölmeler oluşturmak olarak değerlendirilebilir.

Kuşatmada kullanılacak pek çok farklı materyal çeşidi ve çözüm yolları vardır. Tasarımlarda estetik ve fonksiyon prensiplerinin yansısı, psikolojik etkilerin de göz önünde tutulması gerekir. Örneğin, mahremiyet ve kötü bir görünümün gizlenmesi amaçlanıyor ise kutlatma elemanı insan boyundan yüksek ve masif olmalı; eğer insanların girmesine engel olunmak isteniyorsa, üzerinden atlanmayacak derecede yüksek, arasından geçilemeyecek kadar dar olmalıdır (Yücel, 2006).

Şekil 4.13 : Sınırlandırma Elemanları, Stockholm, İsveç (URL 54)

4.2.3.2.7. Oyun alanı elemanları

Estetik değeri olan, sempatik çevre düzenleme, oyun mekânlarının kullanım potansiyelini artırarak bu amaçla harcanan parasal ve arazi kaynağından beklenen sosyal yararın oluşmasına katkıda bulunur (Aslanboğa, 1990). Oyun mekânları çocukların açık havada oyun gereksinimlerini güvenli bir biçimde, fiziksel ve iklimsel açıdan sağlıklı ortamlarda (güneşli, rüzgârın olumsuz etkisine kapalı), çevrelerindeki yaşama alanlarını çok rahatsız etmeden, her yaş gurubu çocuğun özgürce kullanabilecekleri ortamlar olmalıdırlar. Ayrıca estetik ve ekonomik olmaları beklenir. Oyun alanlarında kullanılacak oyun ekipmanları, oyun alanı tipine ve hangi yaş grubuna hitap ettiğine göre değişecektir. Oyun alanlarını geleneksel, macera veya modern olmak üzere üç tipe ayırabiliriz. Farklı oyun alanı tipleri, farklı kullanım fırsatları sunacaklardır. Örneğin; geleneksel oyun yerlerinde sallanmak en yaygın aktivite iken; modern oyun yerlerinde birbirine bağlanmış ekipmanlar üzerinde süregelen hareketler dizisi hâkim olacaktır (Yücel, 2005).

4.2.3.2.8. Plastik sanat objeleri

Heykel, taş, tunç, kil, demir, alçı, ahşap, fildişi gibi malzemelerden yontularak, kalıba dökülerek veya yoğrulup pişirilerek meyan getirilen üç boyutlu sanat eseri, yontu veya plastik obje olarak tanımlanabilmektedir (Booth, 1990). Modern veya geleneksel tarzda tasarlanabilecek heykelerde kullanılacak malzemeler heykelin niteliğine, kompozisyonla uyumuna ve maliyet koşullarına bağlı olarak değişecektir.

4.2.3.2.9. Bisiklet park yerleri

Bisiklet parkları, yaya ve araç yolunu engellemeyecek, bisiklete zarar vermeyecek şekilde, kullanımı kolay sistemler ve dayanıklı malzemeler kullanarak tasarlanmalıdır. (Şekil 4.14). Bu elemanların olmaması durumunda bisikletler, yollara veya kaldırımlara bırakılmakta, böylece hem karmaşa yaratmakta hem de yaya ve araç trafiğini olumsuz yönde etkilemektedir (Zülfikar, 1998). Park eden bisikletlerin kentte görsel kirlilik ve düzensizlik oluşturmaması, yaya ve taşıt trafiğini engellememesi, park yeri yetersizliğinin bisiklet kullanımında kısıtlayıcı bir faktör olmaması için, modern tasarımlı park yerleri inşa edilmeli ve talebin gerektirdiği noktalara yerleştirilmelidir.

Şekil 4.14 : Bisiklet park yeri, Manchester, İngiltere (URL 55)

Bisiklet park yerleri, kullanıcılarının kolaylıkla görebilecekleri bina yakın çevrelerine yerleştirilmelidirler. Park yerleri, bir duvar boyunca yerleştirilirse çizgisel olarak sıralanmalı, çiçeklik, ağaç çevresi veya benzeri bir alana yerleştirilirse de ışımsal olarak sıralanmalıdırlar.

5. ALAN ÇALIŞMASI

5.1. Araştırmanın Yöntemi

Araştırma yöntemi olarak anket çalışması kullanılmıştır. Anket formunda elde edilmesi hedeflenen bilgiler iki ana grupta ele alınmıştır.

Birinci grupta; ankete katılanların cinsiyet, yaş, medeni durum, gelir durumları, eğitim durumları, meslekleri gibi deneğe ait nesnel değişkenlerin saptanması amaçlanmıştır.

Kent Mobilyaları Estetiği konulu ikinci grupta kişilerin birlik, uyum, ilginçlik, basitlik ve karmaşıklık, vurgulama, denge ve ritim ilkeleri ile ilgili psikolojik algılamaları irdelenmiş, kişilerin estetik beğenileri ve bu ilkeler arasındaki ilişkiler araştırılmıştır.

Estetik konusu algısal bir kavramdır, kişilerin kültürel, politik, sosyal tecrübelerine göre değişkenlik gösterir. Bu çalışmada estetik ve kent mobilyası arasındaki ilişkinin kurulabilmesi amacıyla; örneklem alan olarak, estetik kaygının eğitilmiş insanlar tarafından daha çok algılanabildiği öngörülerek lise ve üniversite öğrencilerini içeren 200 kişilik bir denek grubu seçilerek, bir anket çalışması yapılmıştır.

5.2. Araştırmanın Hipotezi

Önceki bölümlerde ifade edilen teorik bilgiler ışığında kent mobilyalarının estetik düzenleme ilkelerine göre değerlendirilmesi için 11 adet hipotez belirlenmiştir, bu hipotezlerin ankete katılanların cinsiyetlerindeki farklılaşmalara göre doğruluğu irdelenmiştir.

H1: Kişiler birlik ilkesini ilginçlik ve uyum ilkesine göre daha estetik bulmaktadırlar.

H2: Kişiler basit tasarımları karmaşık olanlara göre daha estetik bulmaktadırlar.

H3: Heykel, çeşme gibi elemanların varlığı o mekânın tekrarlı kullanımlarında etkili olurlar.

H4: Kişiler dengeli tasarımları daha estetik bulmaktadırlar.

H5: Kişiler ritmik olan tasarımları daha estetik bulmaktadırlar.

H6: Kişiler işlevsel ve estetiğin bir arada düşünüldüğü tasarımları sadece işlevsel ve sadece estetik olan tasarımlara göre daha çok tercih ederler.

H7: Kişiler geometrik formlu kent mobilyalarını doğal formlu olanlara göre daha estetik bulmaktadırlar.

H8: Kişiler ahşap malzemeli kent mobilyalarını beton ve metal olanlara göre daha estetik bulmaktadırlar.

H9: Kişiler doğal renkli kent mobilyalarını boyanmış olanlara göre daha estetik bulmaktadırlar.

H10: Kişiler pürüzsüz yüzeyli kent mobilyalarını pürüzlü olan mobilyalara göre daha estetik bulmaktadırlar.

H11: Kişiler düzgün yüzeyli kent mobilyalarını pürüzlü yüzeyli olanlara göre daha estetik bulmaktadırlar.

5.3. Analiz Yöntemi

Anket formlarının tamamlanmasından sonra, her deneğin verdiği yanıtlara göre veriler kodlanmıştır. İstatiksel analiz programı olan Excel (PC) programı kullanılarak verilerle ilgili temel istatiksel işlemler ile veriler arasındaki ilişkileri saptayacak analizler yapılmış, anketlerle edinilen bilgiler ki-kare anlamlılık sınavından geçirilmiştir.

5.4. Araştırma Bulguları

Bu aşamada öncelikle örneklem alanlardaki kullanıcıların sosyo-demografik özellikleri belirlenmiştir. Daha sonrada ankete katılanlara göre estetik algısı ve kent mobilyası algılaması arasında anlamlı ilişkiler bulunup bulunmadığına bakılmıştır. Ankete katılan kullanıcıların sosyodemografik özellikleri ile ilgili aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır:

Ankete katılanların cinsiyet dağılımlarına bakıldığında; 52.5%'i erkek ve 47.5%'i kadındır. Ankete katılanların, %52'si 18-25 yaş arası, %26'sı 26-30 yaş arası, %4'ü 31-35 yaş arası, %2'si 36-40 yaş arası, %16'sı 41-60 yaş arasıdır. Ankete katılanların, %20'si evli %80'i ise bekârdır. Ankete katılanların; %14'unun asgari ücret, %16'sının 850-2000YTL, %18'inin 2000-4000YTL, %6'sının 4000YTL' den çok, %46'sının ise geliri yoktur. Ankete katılanların %16'sının lise

mezunu ve %84'üncü üniversite mezunu olduğu tespit edilmiştir. Ankete katılanların %12'i işsiz, %10'ü işçi, %6'sı memur, %40'ı öğrenci , %22'si özel sektör çalışanı ve %10'u serbest meslek sahibidir.

Çizelge 5.1 : Sosyodemografik Dağılım

Cinsiyet	Kişi Sayısı	Frekans Dağılımı (%)
Erkek	105	52.50
Kadın	95	47.50
Yaş		
18-25	104	52
26-30	52	26
31-35	8	4
36-40	4	2
40-60	32	16
Medeni Durum		
Bekâr	160	80
Evli	40	20
Aylık Gelir		
Yok	92	46
850 asgari ücret	28	14
850 TL - 2000 TL	32	16
2000 TL – 4000 TL	36	18
4000 TL'den fazla	12	6
Öğrenim Durumu		
Üniversite Mezunu	168	84
Lise Mezunu	32	16
Meslek		
Çalışmıyor (İşsiz)	24	12
Öğrenci	80	40
Özel Sektör	44	22
Serbest Meslek	20	10
İşçi	20	10
Memur	12	6

Ki-kare anlamlılık sınamasına göre; ankete katılan kişilerin çoğunluğunun birlik ilkesini daha estetik buldukları belirlenmiştir (Çizelge 5.2). Yine kişiler ikinci derecede ilginçliği üçüncü derece de uyumu estetik bulmuşlardır. Bu sonuca göre H1 hipotezi - Kişiler birlik ilkesini ilginçlik ve uyum ilkesine göre daha estetik bulmaktadırlar- doğrulanmıştır.

Çizelge 5.2 : Ankete katılan kişilere göre Estetik, Birlik, Uyum ve İlginçlik arasındaki Ki-kare analizi sonuçları

Cinsiyet	Estetik			Genel Toplam
	Birlik	İlginçlik	Uyum	
Erkek	69	30	6	105
Kadın	41	36	18	95
Genel Toplam	110	66	24	200
Estetik	Birlik	İlginçlik	Uyum	Genel Toplam
Erkek	57.75	34.65	12.6	105
Kadın	52.25	31.35	11.4	95
Genel Toplam	110	66	24	200
			P-değeri	0.001356468*

*0.05 anlamlılık düzeyinde farklar anlamlıdır.

Ki-kare anlamlılık sınamasına göre; ankete katılan kişilerin çoğunluğu karmaşıklık ilkesini estetik bulmuşlardır (Çizelge 5.3). Bu sonuca göre H2 hipotezi - Kişiler basit tasarımları karmaşık olanlara göre daha estetik bulmaktadırlar- reddedilmiştir.

Çizelge 5.3 : Ankete katılan kişilere göre Estetik, Basitlik ve Karmaşıklık arasındaki Ki-kare analizi sonuçları

Cinsiyet	Basitlik, Karmaşık		Genel Toplam	
	Basit	Karmaşık		
Erkek	38	67	105	
Kadın	59	36	95	
Genel Toplam	97	103	200	
Basitlik, Karmaşık	Basit	Karmaşık	Genel Toplam	
Erkek	50.925	54.075	105	
Kadın	46.075	48.925	95	
Genel Toplam	97	103	200	
			P-değeri	0.000250285*

*0.05 anlamlılık düzeyinde farklar anlamlıdır.

Ki-kare anlamlılık sınamasına göre; ankete katılan kişilerin çoğunluğu bir alanı tekrarlı olarak kullanımlarında orada yer alan heykel çeşme gibi elemanların varlığının etkili olduğunu belirtmişlerdir (Çizelge 5.4). Bu sonuca göre H3 hipotezi - Heykel, çeşme gibi elemanların varlığı o mekânın tekrarlı kullanımlarında etkili olurlar- doğrulanmıştır.

Çizelge 5.4 : Ankete katılan kişilere göre vurgulama elemanlarının algılanması ile ilgili Ki-kare analizi sonuçları

Cinsiyet	Vurgu		Genel Toplam
	Var	Yok	
Erkek	73	32	105
Kadın	84	11	95
Genel Toplam	157	43	200
Vurgu	Var	Yok	Genel Toplam
Erkek	82.425	22.575	105
Kadın	74.575	20.425	95
Genel Toplam	157	43	200
		P-değeri	0.001160061*

*0.05 anlamlılık düzeyinde farklar anlamlıdır.

Ki-kare anlamlılık sınamasına göre; ankete katılan kişilerin çoğunluğunun dengeli tasarımları daha estetik buldukları belirlenmiştir (Çizelge 5.5). Bu sonuca göre H4 hipotezi - Kişiler dengeli tasarımları daha estetik bulmaktadırlar- doğrulanmıştır.

Çizelge 5.5 : Ankete katılan kişilere göre Estetik ve Dengeli, Dengesiz algılama ile ilgili Ki-kare analiz sonuçları

Cinsiyet	Estetik		Genel Toplam
	Dengeli	Dengesiz	
Erkek	80	25	105
Kadın	51	44	95
Genel Toplam	131	69	200
Estetik	Dengeli	Dengesiz	Genel Toplam
Erkek	68.775	36.225	105
Kadın	62.225	32.775	95
Genel Toplam	131	69	200
		P-değeri	0.00082698*

*0.05 anlamlılık düzeyinde farklar anlamlıdır.

Ki-kare anlamlılık sınamasına göre ankete katılan kişilerin çoğunluğunun ritmik tasarımları daha estetik buldukları belirlenmiştir (Çizelge 5.6). Bu sonuca göre H5 hipotezi - Kişiler ritmik olan tasarımları daha estetik bulmaktadırlar- doğrulanmıştır.

Çizelge 5.6 : Ankete katılan kişilere göre Estetik ve Ritmik, Ritmik olmayan algılama ile ilgili Ki-kare analiz sonuçları

Cinsiyet	Estetik		Genel Toplam
	No Ritim	Ritmik	
Erkek	52	53	105
Kadın	27	68	95
Genel Toplam	79	121	200
Estetik	No Ritim	Ritmik	Genel Toplam
Erkek	41.475	63.525	105
Kadın	37.525	57.475	95
Genel Toplam	79	121	200
		P-değeri	0.002298891*

*0.05 anlamlılık düzeyinde farklar anlamlıdır.

Ki-kare anlamlılık sınamasına göre; ankete katılan kişilerin çoğunluğunun kent mobilyalarının tasarımında işlevsel ve estetiği bir arada tercih ettikleri belirlenmiştir (Çizelge 5.7). Bu sonuca göre H6 hipotezi - Kişiler işlevsel ve estetiğin bir arada düşünüldüğü tasarımları sadece işlevsel ve sadece estetik olan tasarımlara göre daha çok tercih ederler- doğrulanmıştır.

Çizelge 5.7 : Ankete katılan kişilere göre Estetik ve İşlevsellik algılaması ile ilgili Ki-kare analiz sonuçları

Cinsiyet	İşlevsel, Estetik			Genel Toplam
	Estetik	İşlev ve Estetik	İşlevsel	
Erkek	8	63	34	105
Kadın	25	34	36	95
Genel Toplam	33	97	70	200
İşlevsel ve Estetik	Estetik	İşlev ve Estetik	İşlevsel	Genel Toplam
Erkek	17.325	50.925	36.75	105
Kadın	15.675	46.075	33.25	95
Genel Toplam	33	97	70	200
		P-değeri	0.000200701*	

*0.05 anlamlılık düzeyinde farklar anlamlıdır.

Ki-kare anlamlılık sınamasına göre; ankete katılan kişilerin çoğunluğunun doğal biçimleri daha estetik buldukları belirlenmiştir (Çizelge 5.8). Yine kişiler ikinci derecede geometrik formları üçüncü derece de geometrik ve doğal formu bir arada estetik bulmuşlardır. Bu sonuca göre H7 hipotezi - Kişiler geometrik formlu kent mobilyalarını doğal formlu olanlara göre daha estetik bulmaktadırlar- doğrulanmıştır.

Çizelge 5.8 : Ankete katılan kişilere göre Estetik ve Biçim algılaması ile ilgili Ki-kare analiz sonuçları

Cinsiyet	Bicim			Genel Toplam
	Geometrik	Geo ve Doğal	Doğal	
Erkek	59	7	39	105
Kadın	28	7	60	95
Genel Toplam	87	14	99	200
Biçim	Geometrik	Geo ve Doğal	Doğal	Genel Toplam
Erkek	45.675	7.35	51.975	105
Kadın	41.325	6.65	47.025	95
Genel Toplam	87	14	99	200
			P-değeri	0.000542643*

*0.05 anlamlılık düzeyinde farklar anlamlıdır.

Ki-kare anlamlılık sınamasına göre; ankete katılan kişilerin çoğunluğu Ahşap ve Karışık Malzemeleri daha estetik bulmuşlardır (Çizelge 5.9). Bu sonuca göre H8 hipotezi - Kişiler ahşap malzemeli kent mobilyalarını beton ve metal olanlara göre daha estetik bulmaktadırlar- reddedilmiştir.

Çizelge 5.9: Ankete katılan kişilere göre Estetik ve Malzeme algılaması ile ilgili Ki-kare analiz sonuçları

Cinsiyet	Malzeme				Genel Toplam
	Ah ve Kar	Ahşap	Plastik	Karışık	
Erkek	69	18	7	11	105
Kadın	38	37	7	13	95
Genel Toplam	107	55	14	24	200
Malzeme	Ah ve Kar	Ahşap	Plastik	Karışık	Genel Toplam
Erkek	56.175	28.875	7.35	12.6	105
Kadın	50.825	26.125	6.65	11.4	95
Genel Toplam	107	55	14	24	200
				P-değeri	0.0016152*

*0.05 anlamlılık düzeyinde farklar anlamlıdır.

Ki-kare anlamlılık sınamasına göre; ankete katılan kişilerin çoğunluğunun kent mobilyalarının tasarımında doğal renkleri daha estetik buldukları belirlenmiştir (Çizelge 5.10). Yine yapılan analize göre, kişiler ikinci derecede boyanmış elemanları estetik bulmuşlardır. Bu sonuca göre H9 hipotezi - Kişiler doğal renkli kent mobilyalarını boyanmış olanlara göre daha estetik bulmaktadırlar- doğrulanmıştır.

Çizelge 5.10 : Ankete katılan kişilere göre Estetik ve Renk algılaması ile ilgili Ki-kare analiz sonuçları

Cinsiyet	Renk		Genel Toplam
	Boyan	Doğal	
Erkek	27	78	105
Kadın	44	51	95
Genel Toplam	71	129	200
Renk	Boyan	Doğal	Genel Toplam
Erkek	37.275	67.725	105
Kadın	33.725	61.275	95
Genel Toplam	71	129	200
		P-değeri	0.002361784*

*0.05 anlamlılık düzeyinde farklar anlamlıdır.

Ki-kare anlamlılık sınamasına göre; ankete katılan kişilerin çoğunluğunun kent mobilyaları tasarımında ince dokuları daha estetik buldukları belirlenmiştir (Çizelge 5.11). Kişiler ikinci derecede kaba dokuları ve üçüncü derecede ikiciyi estetik bulmuşlardır. Bu sonuca göre H10 hipotezi - Kişiler pürüzsüz yüzeyli kent mobilyalarını pürüzlü olan mobilyalara göre daha estetik bulmaktadırlar - doğrulanmıştır.

Çizelge 5.11 : Ankete katılan kişilere göre Estetik ve Doku algılaması ile ilgili Ki-kare analiz sonuçları

Cinsiyet	Doku 1			Genel Toplam
	İnce Kaba	İnce	Kaba	
Erkek	14	51	40	105
Kadın	21	59	15	95
Genel Toplam	35	110	55	200
Doku 1	İnce Kaba	İnce	Kaba	Genel Toplam
Erkek	18.375	57.75	28.875	105
Kadın	16.625	52.25	26.125	95
Genel Toplam	35	110	55	200
			P-değeri	0.001598285*

*0.05 anlamlılık düzeyinde farklar anlamlıdır.

Ki-kare anlamlılık sınamasına göre; ankete katılan kişilerin çoğunluğunun kent mobilyaları tasarımında yumuşak dokuları daha estetik buldukları belirlenmiştir (Çizelge 5.12). Kişiler ikinci derecede sert dokuları ve üçüncü derecede her ikisini de estetik bulmuşlardır. Bu sonuca göre H11 hipotezi - Kişiler düzgün yüzeyli kent mobilyalarını pürüzlü yüzeyli olanlara göre daha estetik bulmaktadırlar- doğrulanmıştır.

Çizelge 5.12 : Ankete katılan kişilere göre Estetik ve Doku algılaması ile ilgili Ki-kare analiz sonuçları

Doku 2				
Cinsiyet	Sert -Yumuşak	Sert	Yumuşak	Genel Toplam
Erkek	25	31	49	105
Kadın	12	14	69	95
Genel Toplam	37	45	118	200
Doku 2	Sert-Yumuşak	Sert	Yumuşak	Genel Toplam
Erkek	19.425	23.625	61.95	105
Kadın	17.575	21.375	56.05	95
Genel Toplam	37	45	118	200
			P-değeri	0.000951755*

*0.05 anlamlılık düzeyinde farklar anlamlıdır.

Sonuç olarak, Kişiler birlik ilkesini ilginçlik ve uyum ilkesine göre daha estetik bulmaktadırlar (H1), Heykel, çeşme gibi elemanların varlığı o mekânın tekrarlı kullanımlarında etkili olurlar (H3), Kişiler dengeli tasarımları daha estetik bulmaktadırlar (H4), Kişiler ritmik olan tasarımları daha estetik bulmaktadırlar (H5), Kişiler işlevsel ve estetiğin bir arada düşünüldüğü tasarımları sadece işlevsel ve sadece estetik olan tasarımlara göre daha çok tercih ederler (H6), Kişiler geometrik formlu kent mobilyalarını doğal formlu olanlara göre daha estetik bulmaktadırlar (H7), Kişiler doğal renkli kent mobilyalarını boyanmış olanlara göre daha estetik bulmaktadırlar (H9), Kişiler pürüzsüz yüzeyli kent mobilyalarını pürüzlü olan mobilyalara göre daha estetik bulmaktadırlar (H10) ve Kişiler düzgün yüzeyli kent mobilyalarını pürüzlü yüzeyli olanlara göre daha estetik bulmaktadırlar (H11) kabul edilmiş, Kişiler basit tasarımları karmaşık olanlara göre daha estetik bulmaktadırlar (H2) ve Kişiler ahşap malzemeli kent mobilyalarını beton ve metal olanlara göre daha estetik bulmaktadırlar- red edilmiştir (H8) (Çizelge 5.13).

Çizelge 5.13 : Kent mobilyası estetik algısı ile ilgili hipotezlerin test sonuçları

HİPOTEZLER		
H1	Kişiler birlik ilkesini ilginçlik ve uyum ilkesine göre daha estetik bulmaktadırlar.	Kabul
H2	Kişiler basit tasarımları karmaşık olanlara göre daha estetik bulmaktadırlar.	Red
H3	Heykel, çeşme gibi elemanların varlığı o mekânın tekrarlı kullanımlarında etkili olurlar.	Kabul
H4	Kişiler dengeli tasarımları daha estetik bulmaktadırlar.	Kabul
H5	Kişiler ritmik olan tasarımları daha estetik bulmaktadırlar.	Kabul
H6	Kişiler işlevsel ve estetiğin bir arada düşünüldüğü tasarımları sadece işlevsel ve sadece estetik olan tasarımlara göre daha çok tercih ederler.	Kabul
H7	Kişiler geometrik formlu kent mobilyalarını doğal formlu olanlara göre daha estetik bulmaktadırlar.	Kabul
H8	Kişiler ahşap malzemeli kent mobilyalarını beton ve metal olanlara göre daha estetik bulmaktadırlar.	Red
H9	Kişiler doğal renkli kent mobilyalarını boyanmış olanlara göre daha estetik bulmaktadırlar.	Kabul
H10	Kişiler pürüzsüz yüzeyle kent mobilyalarını pürüzlü olan mobilyalara göre daha estetik bulmaktadırlar.	Kabul
H11	Kişiler düzgün yüzeyle kent mobilyalarını pürüzlü yüzeyle olanlara göre daha estetik bulmaktadırlar.	Kabul

6. SONUÇ

Estetik kaygısı, mekânların kurgulanmasında tarihsel süreçlerden beri süregelen öncelikli bir olgudur. Mekânlarda belli bir güzellik boyutu aranmakta, mekânın estetik açıdan olumlu olarak algılanması o mekânın konforunu dolayısıyla da yaşanabilirliğini arttırmaktadır.

Kentsel çevre, mimari peyzaj tasarımı gibi farklı disiplinleri içerisinde barındıran, öncelikle insanlar için yaşanabilir kaliteli ortamlar oluşturma çabasında olan yerdir. Binalar, yollar ve yeşil alanlar kentsel çevrenin bileşenlerindedir. Kentsel tasarım perspektifinden baktığımızda kent mobilyaları binalar, yollar ve yeşil alanları birbirine bağlayan elemanlar olarak karşımıza çıkar. Kent mobilyaları kentsel yaşamın sürdürülebilir noktasında tamamlayıcı rol oynar.

Kent mobilyaları kentsel tasarım ile bütünleşik tasarlanırsa, kimlik hissi yaratır ve mekâna bağlılık hissini artırır. Kent mobilyasının fonksiyonu sadece bir kullanım, sanat ya da iletişim objesi olmak değildir. Kent mobilyaları, herhangi bir kent mekânında kullanıcı çevresini güzelleştirmelerinin yansısı konfor, ulaşım, dinlenme, eğlenme, dış etkilerden korunma gibi fonksiyonlarını karşılamak üzere tasarlanmış ve yerleştirilmiş elemanlardır. Kent mobilyalarının yerlerinin doğru planlanması, tasarlanması, yerleştirilmesi ve bakımlarının düzenli bir şekilde yapılması önemlidir.

Kent mobilyaları yalnızca işlevsel amaçlı olarak değil, aynı zamanda kentsel mekânları tamamlayan ve tanımlayan görsel amaçlı kent öğeleri olarakta önem taşımaktadır. Özellikle görsel amaçlı olarak kullanılan kent mobilyaları yer aldıkları mekânları olumlu yönde etkilerlerken, sadece işlevsel amaçlı olan, ancak herhangi bir estetik kaygı taşımayan kent mobilyaları çevreyi olumsuz yönde etkilemektedir. Olumlu ve olumsuz yönde oluşan bu etkiler kent mobilyalarının yoğun olarak kullanıldığı yerlerde kendini daha çok göstermekte ve kent kimliğine de yansımaktadır.

Kent estetiğini etkileyen olumsuz biçimlenmeler kentin bir bütün olarak düşünülmemesinden veya bütünlüğün bilincine varılmadan sorunlara çözümler aranmasından kaynaklanmaktadır. Ürünlerin işlevselliğinin yanı sıra estetik yönünü tasarımcılar ele almakta, yeni ve yaratıcı fikirlerle ürünleri daha arzulanır bir hale getirmektedirler.

Mobilya tasarımı sürecinde tasarımcının kişisel tecrübeleri ve yaratıcılığının yanısıra form, malzeme, renk, doku gibi evrensel estetik ilkelerinin dikkate alınması kullanıcıların psikolojik konforlarının ve kentin görünür çevresel kalitesinin artırılmasında önemlidir.

Yapılan anket sonuçları değerlendirdiğimizde; birlik ilkesinin, dengeli, ritmik, işlevsel ve estetiğin bir arada düşünüldüğü tasarımların, doğal formların, doğal renkli, pürüzsüz ve düzgün yüzeyli mobilyaların, ahşap ve karışık malzemeli mobilyaların daha estetik bulunduğu, heykel, çeşme gibi elemanların o mekânın tekrarlı kullanımında etkili olduğu belirlenmiştir.

Kişisel tasarım öngörülerinin etkin olduğu estetik ilkeler kent mobilyası tasarımı şekillendirecek etkenlerden olacaktırlar. Çevre tasarımında mekânın ihtiyacına göre ve tasarımcının seçimlerine göre form, malzeme, renk ve doku gibi konular etkin rol oynayacaklardır.

Özetlemek gerekirse; kent mobilyası estetiği kavramında etkili olabilecek ilkeler aracılığıyla her kentin görünür çevresel kalitesi artırılabilirken insanların psikolojik konforlarına da katkı sağlanabilecektir.

KAYNAKLAR

- Aksu, V.** (1998). Kent Mobilyalarının Yer Aldıkları Mekânlara Etkileri Üzerine-Trabzon Kenti Örneği-Bir Araştırma. *Yüksek Lisans Tezi*, Karadeniz Teknik Üniversitesi.
- Aksugür, N.** (1979). Mekân Algılamasında Ses Etkeni, Tasarım Ve İnsan Bilimleri.
- Akyol, E.** (2006). Kent Mobilyaları Tasarım ve Kullanım Süreci. *Yüksek Lisans Tezi*, İstanbul Teknik Üniversitesi.
- Alpagut, Z.** (2009). Kamu Mekânlarında Kent Mobilyalarından Bilgilendirme, Yönlendirme Ve İşaretlendirme Elemanlarının İrdelenmesi: Taksim Örneği. , *Yüksek Lisans Tezi*, İ. T. Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Altınçekiç, H. ve Koç, H.** (2003). Peyzaj Tasarımında Kent Mobilyaları ve Kalite Beklentileri. *II.Uluslararası Kent Mobilyaları Sempozyumu*, İstanbul.
- Anilsin, F.** (2001). Ürün Kullanıcı İlişkileri Açısından İstanbul'da Kent Mobilyaları, 1. Uluslararası Kent Mobilyaları Sempozyumu, İstanbul Büyükşehir Belediyesi, 9-10-11 Mayıs 2001, İstanbul.
- Arcan, E. F. ve Evcı, F.** (1999). Mimari Tasarıma Yaklaşım. I. Bina Bilgisi Çalışmaları, Tasarım Yayın Grubu, İstanbul.
- Artut, K.** (2004). Sanat Eğitimi Kuramları ve Yöntemleri. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Aru, K. A.** (1998) Türk Kenti. Türk Kent Dokularının İncelenmesine ve Bugünkü Koşullar İçinde Değerlendirilmesine İlişkin Yöntem Araştırması, YEM Kitabevi, ISBN: 975-7438-58-8, Güzel Sanatlar Matbaası, İstanbul.
- Asatekin, M.** (1976). Endüstri Tasarımında Tasarım Ölçütlerine Bütünsel Bir Yaklaşım, ODTÜ Mimarlık Fakültesi Dergisi, Sayı: 2.

- Ashby, M. ve Johnson, K.** (2004). *Materials and Design*. Elsevier But Tamworth Heinemann, London.
- Aslanboğa, İ.** (1990). *Kentlerde Yol Ağaçlandırması*, Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları, İzmir.
- Atabek, F.** (2002). *Kamusal Mekânda kalite YTÜ Kampüsünde Kullanıcı Görüşlerine Dayalı Kalite Değerlendirmesi*. Yüksek lisans Tezi, İTÜ Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Atalayer, F.** (1994). *Temel Sanat Öğeleri*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi G.S.F. Yayınları. Sayı: 5.
- Aydınlı, S.** (1992). *Mimarlıkta Görsel Analiz*, İ.T.Ü Mimarlık Fak. Baskı Atölyesi.
- Barker, P., Barrick, J. ve Wilson, R.** (1995). *Building Sight, a handbook of building and interior design solutions to include the needs of visually impaired people*, London: Royal.
- National Institute for the Blind (RNIB). Başal, M.** (2002). *Donatı Elemanları*, Basılmamış Ders Notları. Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Peyzaj Mimarlığı Bölümü, Ankara.
- Bayraktar, N., Tekel, A. ve Ercoşkun, Ö. Y.** (2008). *Ankara Atatürk Bulvarı Üzerinde Yer Alan Kentsel Donatı*.
- Booth, N. K.** (1990). *Basic Elements of Landscape Architectural Design*. ISBN: 0-88133-478-2, Waveland Press Inc, USA.
- Boydaş, N.** (2004). *Sanat Eleştirine Giriş*. Ankara: Gündüz Eğitim ve Yaratıcılık.
- Bozkurt, N.** (2000). *Sanat ve Estetik Kuramları*, Asa Kitabevi, ISBN: 975-8149-17-2, Özal Matbaası, Bursa.
- Bulduk, B.** (2011). *The graphic design and application problems on the theatre publicity stands: a three-dimensional (3d) advertiser graphic for a play*. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, Sayı: 15, (ISSN: 1877-0428), (SSCI).

- Bulut, Y. ve Atabeyoğlu, Ö.** (2007). Ordu Kenti Doğal ve Kùltùrel Kaynak Değerlerinin Kent İmajı Yönùnden Değerlendirilmesi, Bilimsel Araştırma Projesi, Atatùrk Üniversitesi Rektùrlùđù, Erzurum.
- Calkins, M.** (2012). The Sustainable Sites Handbook: A Complete Guide to the Principles, Strategies, and Best Practices for Sustainable Landscapes (Wiley Series in Sustainable Design), John Wiley & Sons.
- Cartwright, R. M.** (1980). The Design of Urban Space Manual, The Architectural Press Ltd. London, Halsted Press Division. John Kiley& Sons, New York.
- Cerver, F. A.** (2003). The World of Contemporary Architecture. ISBN: 3-8331-1762-2, Cambridge, United Kingdom.
- Cooper, G.** (2000). Gardens for the Future. Gardens for the Future, Conan Octopus Press.
- Çakır, H. K. ve Özenç, A.** (2005). Kentsel Dış Mekânlarda Kullanılan Aydınlatama Elemanlarının İrdelenmesi: Edirne Örneği. III. Ulusal Aydınlatma Sempozyumu, Ankara.
- Çokar, A.** (2003). Kent Mobilyaları – Çöp Kutuları İstanbul Fenerbahçe Bölgesinde Bir Değerlendirme, *Yüksek Lisans Tezi*, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Dascalu, D. M.** (2011). Landscape Effects of Urban Furniture Textures. Bulletin UASVM Horticulture, Sayı: 68.
- Eckbo, G.** (1950). Landscape for Living. Dodge Corporation Publishing.
- Edirne, J.** (2004). Tasarımın Temel Prensipleri ve İç Mimari Tasarımda Uygulama Örneklere. Yüksek Lisans Tezi, Mimar Sinan Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Erdoğan, E.** (2006). Çevre ve Kent Estetiği. ZKÜ Bartın Orman Fakùltesi Dergisi, Cilt 8, Sayı: 9.
- Ertaş, D. G.** (2007). Yapısal Özelliklerin Endüstri Ürünleri Tasarımına Etkileri, Doktora Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi.

- Ertay, D. G. ve Bayazit, N.** (2004). Strüktür ve Malzeme Özelliklerinin Endüstriyel Ürün Tasarımına Etkisi, 2. Ulusal Yapı Malzemesi Kongresi, TMMOB Mimarlar Odası Organizasyonu, İstanbul Teknik Üniversitesi, İstanbul.
- Ertek, Hakan** (1999). İç Mimarlık Kapsamında Temel Tasarım Eğitimi Kuramlarına Bir Yaklaşım. Sanatta Yeterlik Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Erzen, J.** (2006). Çevre Estetiği ODTÜ Geliştirme Vakfı Yayıncılık ve İletişim A.Ş. Yayınları, ISBN: 975- 7064-96-3, ODTÜ Yayıncılık, Ankara.
- Exander, M.** (1977). Designing the Interior Environments. New York: Harcourt Brace Yayınevi.
- Gage, M. ve Vanderberg, M.,** (1975). Hard Landscape İn Concrete, Architectural Press, London.
- Grosenick, U. ve Rienschneider, B.,** (2005). Art Now, Artists at the Rise of the Millennium, ISBN: 3-8228-4093-9, Singapore.
- Güngör, I.** (1972). HULUSI Temel tasarım (Basic design). İstanbul: Celtut Matbaacılık, 1972. ISBN: EURO 25.
- Güneş, S.** (2005). Kent Mobilyası Tasarımında Disiplinler Arası Etkileşim. Planlama/TMMOB Şehir Plancıları Odası Yayını, Sayı: 33.
- Gür, Ş. Ö.** (1996). Mekân Örgütlenmesi. Gür Yayıncılık, Trabzon.
- Gürer, Ö. F.** (2004). Bor Şehri, Kasabadan Kente, Anadolu-Ofset Matbaacılık, Niğde
- Güremen, L.** (2011). Kent Kimliği ve Estetiği Yönüyle Kentsel Donatı Elemanlarının Amasya KENTİ Özelliğinde Araştırılması, E-Journal of New World Sciences Academy, Cilt: 6, Sayı: 2.
- Hacıhasanoğlu, I.** (1991). Kent Mobilyaları. İstanbul, Teknografik Matbaacılık, İstanbul.
- Harris, C. W. ve Dines, N. T.** (1988). Time Saver Standards for Landscape Architecture, MC Graw- Hill Publishing Company.
- Ilgın, İ. D.** (2001). Tasarım Eğitimi: Yaratıcılığı Desteklemek. DomusM, Cilt 10, Sayı 10.

- Işık, N.** (2003). İç Ve Dış Aydınlatmada Malzemenin Rolü, II. Ulusal Aydınlatma Sempozyumu, D. Ü. Mühendislik Mimarlık Fakültesi, Diyarbakır, 8-10 Ekim.
- İzgi, U.** (1999). Mimarlıkta Süreç, Kavramlar-İlişkiler, Yapı Endüstri Merkezi Yayınları, ISBN. 975-7438-88- X, Yem Yayınevi, İstanbul.
- Kaplan, R., Kaplan, S. ve Ryan, R.** (1998). With People in Mind: Design and Management of Everyday Nature, D.C., Island Press, Washington.
- Kın, R. E.** (2007). Tasarımda Doku Kavramı ve İşlevselliği. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Teknik Üniversitesi
- Kıran, A.** (1986). Rengin Psikolojik Etkilerinin İncelenmesi ve Deneysel Psikoloji Yöntemi ile Ülkemiz İçin 18-25 Yaş Üzerinde Renk Tercihlerinin Saptanması. Doktora Tezi, Yıldız Teknik Üniversitesi.
- Korkut, A. B., ŞİŞMAN, E. E. ve Özyavuz, M.** (2010). Peyzaj Mimarlığı. Verda Yayıncılık, İstanbul.
- Lauer, D. ve Pentak, S.** (2008). Design Basics. U.S.A: The Ohio State University Wadsworth Yayınevi.
- Morris, A. N.** (1946). Your Book of Garden Plans, Murray and Gee Publishers
- Moughtin, C.** (1999). Urban Design: Street and Square. Architectural Press.
- Mukodo, Naoki.** (1989). Street Furniture, Bijutsi Shappan- Shi Ltd., Tokyo.
- Ertemli, M.** (T.Y). Öğr. Gör. Maltepe Üniversitesi Mimarlık Fakültesi, Yat Tasarımı Bölümü
“Malzemenin Estetiği ve Tasarım “Mimarlıkta Malzeme dergisi, Sayı 18.
- Özaydın, G., Erbil, D. ve Ulusoy, B.** (1991). Kamu Mekânları Tasarımının Tamamlayıcısı Olarak Bildirişim Öğeleri. Kamu Mekânları Tasarımı ve Kent Mobilyaları Sempozyumu 1, MSÜ Mimarlık Fakültesi Tasarım ve Uygulamalar Sempozyum Dizisi, Bursa, Cilt 1.

- Özer, S., Akhbaşında, M. ve Zengin, M.** (2010). Erzurum Kenti Örneğinde Kullanılan Kuşatma Elemanlarının Kent İmajı Üzerindeki Etkileri. Tekirdağ Ziraat Fakültesi Dergisi, Sayı: 7.
- Özkan, Ayşen.** (2007). İç Mekân Tasarımı Kuram ve Yöntemleri Işığında Günümüz Türk İç Mekân Tasarımcıları ve Tasarım Anlayışlarına Bir Yaklaşım. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Pakdil, A. F.** (2001). Uygur Kentli İhtiyaçları ve Kent Mobilyaları, I. Uluslararası Kent Mobilyaları Sempozyumu, İ.B.B. Yayınları, İstanbul.
- Pekin, U. ve Timur, B.** (2008). Kentsel Dış Mekânlar ve Donatı Elemanları-Eskişehir Kenti Örneği. 21. Uluslararası Yapı ve Yaşam Kongresi Bildiriler Kitabı, Bursa.
- Reid, W. G.** (1993). From Concept to Form in Landscape Architecture, Van Norstrand Reinhold
- Sağocak, M. D.** (2005). Ergonomik Tasarımda Renk. Trakya Üniversitesi J, Sayı: 6.
- Sakal, A. N.** (2007). Ankara' da Kentsel Donatıların Peyzaj Planlama ve Tasarımı Açısından Analizi ve Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi.
- Simonds, J. O.** (1998). Landscape Architecture: A Manual of Land Planning and Design, McGraw-Hill Professional.
- Suher, H., Ocakçı, M. ve Karabay, H.** (1996). İstanbul Metropolitan Kent Planlama Sürecinde Kent Kimliği ve Kent İmgesi. İstanbul 2020 Sempozyumu.
- Susmuş, Y.** (1999). Kentsel Mekânda estetik Değerler, Yüksek Lisans Tezi. İTÜ. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Şişman, E. E ve Yetim, L.** (2004). Tekirdağ Kentinde Donatı Elemanlarının Peyzaj Mimarlığı Açısından İrdelenmesi, Trakya Üniversitesi, Fen Bilimleri Enstitüsü Dergisi, Sayı 5.
- Tümer, G.** (1995). Biçim- İşlev İlişkisi Üzerine, Yapı, Sayı: 15.

- Türkoğlu, G.** (1991). Vandalizm ve Kent Mobilyası Kamu Mekânları Tasarımı Kent Mobilyaları Sempozyumu I. M. S. Ü Mimarlık Fakültesi Yayınları.
- Uzun, T. ve Gürçınar, Y.** (2000). “Mimari Tasarım Ekolojik Yaklaşım, Adana’da Bir Tasarım Denemesi Ekolojik Mimari Tasarım için Bir Metodoloji” Tasarım Dergisi, Sayı: 103, Temmuz Ağustos 2000.
- Ünver, R.** (2001). İç Mekânda Gölgelelerin Düzenlenmesi, Tasarım Dergisi, İstanbul.
- Wernon, M. D.** (1966). The Psychology of Perception, Penguin Books.
- Anonim.** (1989). Y.T.Ü, Mimarlık Fakültesi Kentsel Tasarım Çalışma Gurubu; İstanbul Kentsel Tasarım Kılavuzu II, İstanbul.
- Yıldırım, E.** (2011). İstanbul’da Kent Mobilyalarının Değerlendirilmesi, Sultanahmet Meydanı Örneği, *Yüksek Lisans Tezi*, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Yıldızcı, A. C.** (2001). Kent Mobilyaları Kavramı ve İstanbul’daki Kent Mobilyalarının İrdelenmesi, I. Uluslararası Kent Mobilyaları Sempozyumu, Bildiriler Kitabı, İstanbul.
- Yıldızcı, A. C.** (T.Y). Bitkisel Tasarım Ders Notları, İTÜ, Baskı Atölyesi, İstanbul.
- Yücel, G. F.** (2005). Çocuk Oyun Alanları Tasarımı, İstanbul Orman Fakültesi Dergisi, Seri B, Cilt: 55, Sayı: 2.
- Yücel, G. F.** (2006). Kamusal Açık Mekânlarda Donatı Elemanlarının Kullanımı, Ege Mimarlık Dergisi, İzmir.
- Yücel, G. F.** (2007). Açık Alanlarda Kullanılan Çöp Kutuları Tasarımı, Mimarlıkta Malzeme Dergisi, Yıl: 2, Sayı: 3, İstanbul Mimarlar Odası Yayını.
- Zöngür, O.** (2008). İç Mekân Tasarımında Biçim ve Anlam Üzerine Kavramsal Bir İnceleme/ Post modern Tasarım Yaklaşımları ve Philippe Stark. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.

Zülfikar, C. (1998). Kent Mobilyalarının Kullanım İlişkisi, *Yüksek Lisans Tezi*, İ.T.Ü. Fen Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.

İnternet Kaynakları

Topçu, I. B. ve Işıklıdağ, B. (2008) Beton Kent Mobilyalarının Özellikleri, Yapı Drgisi, adres: <http://www.yapidergisi.com/makaleicerik.aspx?MakaleNum=46>

Mirhosseini, M. (2013). Furniture in Urban Landscape, Journal of Urban Design, adres: <http://www.shahromanazar.org/articles/city-designing/item/438-furniture-in-urban-landscape>

Bahadori, M. (T.Y). Important of color in urban landscape (Makale). Adres: <http://ilam-nezam.ir/upload/maghaleh/2.pdf>

Kasper, S. (2012). Beyond The Color Wheel, adres: <https://www.reminetwork.com/articles/beyond-the-colour-wheel/> (Erişim tarihi: 20.9.2014).

Arzhangı, H. (2010). The Role of Urban Furniture on Urban İdentity And Urban Planning, adres: <http://h-a21.blogfa.com/post/16> (Erişim tarihi: 15.9.2014).

Simav, ö. (T.Y). Renklerin insan psikolojisine etkileri ve dekorasyonda kullanımları, adres: <http://www.doktorsitesi.com/makale/renklerin-insan-psikolojisine-etkileri-ve-dekorasyonda-kullanimlari> (Erişim tarihi: 20.11.2014).

Yücel, G. F. (2013). Street Furniture and Amenities: Designing The User-Oriented Urban Landscape, adres: <http://www.intechopen.com/books/advances-in-landscape-architecture/street-furniture-and-amenities-designing-the-user-oriented-urban-landscape> (Erişim tarihi: 25.10.2014).

Gürel, P. (T.Y). “Estetik” İ Doğru Anlama Üzerine (Makale). Adres: <https://makaleler.wordpress.com/2006.09.28/estetiki-dogru-anlama-uzerine/> (Erişim tarihi: 20.9.2014).

Güneş, S. (2005). Kent Mobilyası Tasarımından Disiplinler arası Etkileşim, Journal of Planlama ODTÜ Mimarlık Fakültesi Endüstri Ürünleri Tasarımı, Adres: http://www.spo.org.tr/resimler/ekler/b180037abbebea9_ek.pdf

Url1< <http://www.pps.org/reference/movable-seating/>>, (Erişim tarihi: 20.12.2014).

Url2< <http://www.marshalls.co.uk/commercial/streetfurniture/products/bellitalia-giove-planter-concrete-pas-68-planter-rg-pl-00002>>, (Erişim tarihi: 5.10.2014).

- Url3**< <http://360urban.co.nz/lounge/2012/08/escofet-hebi-bench/>>,(Erişim tarihi: 5.10.2014).
- Url4**< <http://www.socialdesignmagazine.com/en/site/design/all-in-square-microarchitettura-e-arredo-urbano-integrati-da-tecnologia-olare.html>> , (Erişim tarihi: 25.11.2014).
- Url5**< <http://www.sanattersi.com/temel-sanat-egitimi/temeltasarimdoku.html>> , (Erişim tarihi: 10.12.2014).
- Url6**< <http://efurnitur.com/best-and-modern-concrete-furniture-collection-for-outdoor/> > , (Erişim tarihi: 15.11.2014).
- Url7**< <http://www.duyguguncesi.net/?p=3543> >,(Erişim tarihi: 17.10.2014).
- Url8**< <http://e-dergi.atauni.edu.tr/index.php/SBED/article/viewFile/90/84> , (Erişim tarihi: 17.10.2014).
- Url9**< <http://www.grafikerler.net/mutlaka-bilinmesi-gereken-renk-bilgisi-t63340.html> (T.Y).
- Url10**< <https://www.pinterest.com/pin/524458319079616311/>>, (Erişim tarihi: 12.2014).
- Url11**< <https://www.pinterest.com/pin/330310953892933890/>>, (Erişim tarihi: 12.2014).
- Url12**< <http://www.sydneymedia.com.au/street-ware-to-add-touch-of-urban-cool/>>, (Erişim tarihi: 12.2014).
- Url13**< <http://www.treehugger.com/sustainable-product-design/street-furniture-pops-up-when-needed.html> >, (Erişim tarihi: 12.2014).
- Url14**< <http://www.externalworksindex.co.uk/entry/38571/Furnitubes-International/Amesbury-concrete-bench/> >, (Erişim tarihi: 11.2014).
- Url15**< http://www.quazoo.com/q/Painted_statue_public_art >, (Erişim tarihi: 12.2014).
- Url16**< <http://skusasi.blogspot.com.tr/2012/03/rheinau-bonn-germany.html> >, (Erişim tarihi: 11.2014).
- Url17**< <http://samanthapanzera.weebly.com/rhythm.html> >, (Erişim tarihi: 1.2015).
- Url18**< <http://www.veronicamartinezdesign.com/news/> >, (Erişim tarihi: 12.2014).
- Url19**< http://www.suigeneris.co.uk/grp_seating/sgf108_square_modular_seating.html >, (Erişim tarihi: 12.2014).
- Url20**< <http://www.landezine.com/index.php/2014/11/mariahilferstrasse-by-bureau-bb/> >, (Erişim tarihi: 12.2014).
- Url21**< <http://360urban.co.nz/lounge/2012/08/escofet-hebi-bench/> >, (Erişim tarihi: 12.2014).
- Url22**< http://www.hager-ag.ch/en/projekte/platz/510/media_2.html >, (Erişim tarihi: 1.2015).

- Url23**< <http://www.archdaily.com/579041/bundesgymnasium-gainfarn-bad-voslau-franz-architekten/> >, (Erişim tarihi: 12.2014).
- Url24**< http://www.suigeneris.co.uk/grp-moulding/case_study_grp_funky_contemporary-seating.html >, (Erişim tarihi: 11.2014).
- Url25**< <https://pricetags.wordpress.com/2012/10/04/images-of-brisbane-colour-2/> >, (Erişim tarihi: 12.2014).
- Url26**< <http://www.archdaily.com/286223/superkilen-topotek-1-big-architects-superflex/> >, (Erişim tarihi: 12.2014).
- Url27**< <http://www.globeimages.net/img-london-big-ben-phone-box-13981.htm> >, (Erişim tarihi: 1.2015).
- Url28**< <https://www.pinterest.com/s002lnr/life-in-paris/> >, (Erişim tarihi: 1.2015).
- Url29**< <https://www.pinterest.com/pin/401172279278907091/> >, (Erişim tarihi: 1.2015).
- Url30**< http://www.bustler.net/index.php/article/urban_reef_wins_robson_2014_in_downtown_vancouver_canada/ >, (Erişim tarihi: 12.2014).
- Url31**< <http://www.flickr.com/photos/ttraum/2166398682/in/faves-copacetic/> >, (Erişim tarihi: 1.2015).
- Url32**< <https://www.pinterest.com/pin/559431584937189871/> >, (Erişim tarihi: 12.2014).
- Url33**< <https://www.pinterest.com/pin/347692033704376530/> >, (Erişim tarihi: 1.2015).
- Url34**< <http://www.landezine.com/index.php/2013/01/nicholson-street-mall-by-hassell/> >, (Erişim tarihi: 1.2015).
- Url35**< <http://www.play-scapes.com/play-art/playable-sculpture/play-modules-primary-school-de-burgst-netherlands-annemarie-van-splunter-2003/> >, (Erişim tarihi: 12.2014).
- Url36**< <https://www.pinterest.com/pin/128915608058671533/> >, (Erişim tarihi: 10.2014).
- Url37**< <http://www.viralnova.com/reused-phone-boxes/> >, (Erişim tarihi: 1.2015).
- Url38**< <https://www.pinterest.com/pin/433682639092223574/> >, (Erişim tarihi: 11.2014).
- Url39**< <https://www.pinterest.com/pin/55943158495379871/> >, (Erişim tarihi: 11.2014).
- Url40**< <https://www.pinterest.com/pin/518617713311593635/> >, (Erişim tarihi: 12.2014).
- Url41**< <https://www.flickr.com/photos/kombizz/5167525292/> >, (Erişim tarihi: 1.2015).
- Url42**< <https://www.flickr.com/photos/pezmerised/1208988677/> >, (Erişim tarihi: 12.2014).
- Url43**< <https://www.pinterest.com/pin/330310951243933890/> >, (Erişim tarihi: 1.2015).
- Url44**< <https://www.pinterest.com/pin/529735974894233258/> >, (Erişim tarihi: 12.2014).

- Url145**< <http://export.denchistone.com/Projects/Details/water-fountainroundabout> >, (Erişim tarihi: 1.2015).
- Url146**< <http://hayleyanderson.com/albums-2/europe/paris/> >, (Erişim tarihi: 1.2015).
- Url147**< <https://www.pinterest.com/pin/552816922982180287/> >, (Erişim tarihi: 11.2014).
- Url148**< <https://www.pinterest.com/pin/163748136427258951/> >, (Erişim tarihi: 2.2015).
- Url149**< <http://www.landezine.com/index.php/2014/11/mariahilferstrasse-by-bureau-bb/> >, (Erişim tarihi: 11.2014).
- Url150**< <http://www.marshalls.co.uk/commercial/street-furniture/products/bellitalia-giove-planter-concrete-pas-68-planter-rg-pl-00002> >, (Erişim tarihi: 1.2015).
- Url151**< <https://www.pinterest.com/pin/363876844865442922/> >, (Erişim tarihi: 12.2014).
- Url152**< <https://www.pinterest.com/pin/56295064067547355/> >, (Erişim tarihi: 2.2015).
- Url153**< <https://www.pinterest.com/pin/350084571005387844/> >, (Erişim tarihi: 12.2014).
- Url154**< <http://www.externalworksindex.co.uk/entry/121760/Bailey-Artform/Metalco-Chiave-Cycle-Stands/#description-block> >, (Erişim tarihi: 11.2014).
- Url155**< <https://www.pinterest.com/pin/219409813069419563/> >, (Erişim tarihi: 12.2014).
- Url156**< <https://www.pinterest.com/pin/58828338855615268/> >, (Erişim tarihi: 3.2015).
- Url157**< <http://media.hecktictravels.com/wp-content/uploads/2013/05/Small-Turkish-Towns-005.jpg> >, (Erişim tarihi: 3.2015).
- Url158**< <http://www.milliyet.com.tr/fotogaleri/44991-yasam-osmanli-nin-istanbul-u/11> >, (Erişim tarihi: 3.2015).

EKLER

EK A – Anket Formu

Bu Anket Çalışması, İstanbul Aydın Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Yüksek Lisans Programının Araştırma Bölümü İçindir. Ankete Kertildiğiniz İçin Teşekkür Ederiz.

1. Cinsiyetiniz nedir?

A) Erkek B) Kadın

2. Yaşınız kaçtır?

A)18-25

B) 25-30

C) 30-35

D) 35-40

E) 40-60

3. Medeni haliniz nedir?

A) Evli B) Bekar

4. Aylık net geliriniz nedir?

A)Yok

B)850 asgari ücret

C)850-2000TL

D)2000–4000 TL

E)4000TL+

5. Öğrenim durumunuz nedir?

A) Okuma yazma bilmiyor

B) Okur Yazar

C) İlköğretim Mezunu

D) Lise

E) Üniversite

6. Mesleğiniz nedir?

A) Çalışmıyor

B) İşçi

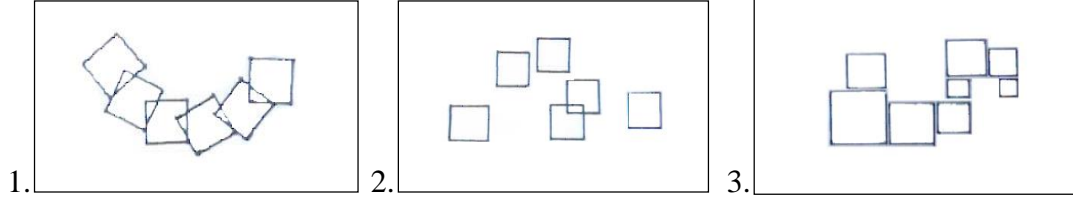
C) Memur

D) Serbest Meslek

E) Öğrenci

F) Özel Sektör

7. Aşağıdaki şekillerden hangisi tercih edersiniz?

7.1. Hangisi daha estetik? ...

8. Sizce basit olan mı karmaşık olan mı daha estetik?

1.

2.

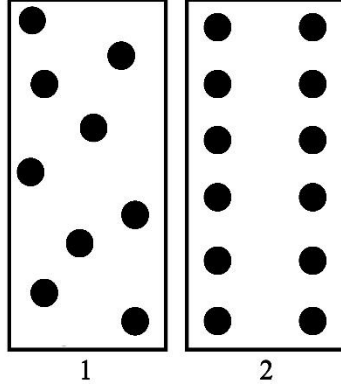
9. Heykel, çeşme gibi elemanları o mekânı tekrarlı kullanmanız etkili olur mu?

1. Evet 2. Hayır

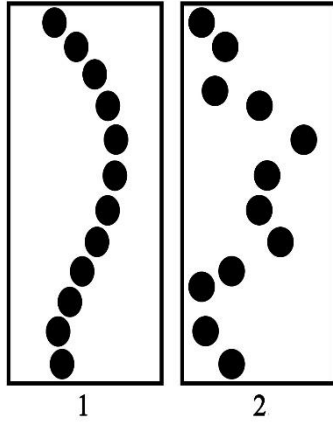
9.1. Hayır'ı seçerseniz, sebebi nedir?

10. Aşağıdaki düzenlemelerden hangisi tercih edersiniz?

10.1. Hangisi daha estetik?

11. Aşağıdaki düzenlemelerden hangisi tercih edersiniz?

11.1. Hangisi daha estetik?

12. Sizce bir kent mobilyası işlevsel mi, estetik mi, hem estetik hem işlevsel olmalı?

İşlevsel

Estetik ve İşlevsel

Estetik

13. Sizce Geometri form mu, Doğal form mu daha estetik?

1. Geometrik Form

2. Doğal Form

14. Kent mobilyası tasarımı için hangi malzemeyi daha estetik buluyorsunuz?

1. Ahşap
2. Metal
3. Plastik
4. Beton
5. Karışık malzemeler (Beton+Cam, Ahşap+Metal , ...)

15. Kent mobilyasında doğal renk mi boyanmış olan mı daha estetik?

1

2

16. Kent mobilyası tasarımında hangi doku daha estetik?

1. İnce 2. Kaba 3. Her ikisinde

İnce

Kaba

17. Kent mobilyası tasarımında hangi doku daha estetik?

1. Pürüzlü Yüzeyle 2. Düzgün Yüzeyle 3. Her ikisinde

Pürüzlü Yüzeyle

Düzgün Yüzeyle

Anketin Yapıldığı Gün: ... / ... / 2014

İmza:

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı:

PEYMAN GHORAB

Doğum Yeri ve Tarihi:

İsveç, 18.07.1988

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi:

Endüstri Ürünleri Tasarımı
Sanat ve Mimarlık Bölümü
İran, Maşhad “Maşhad İslam Azad Üniversitesi”

Yüksek Lisans Öğrenimi:

Mimarlık
Mimarlık Bölüm
Türkiye, İstanbul “İstanbul Aydın Üniversitesi”

Bildiği Yabancı Diller:

İNGİLİZCE ve TÜRKÇE

İletişim

E-Posta Adresi :

pgh_6067@yahoo.com / pgh6067@gmail.com

Tarih : 02.03.2015